

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
 ΔÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER
 της 3ης Φεβρουαρίου 2009¹

Πίνακας περιεχομένων

I	— Εισαγωγή	I - 6420
II	— Τα πραγματικά περιστατικά στην ενώπιον του Πρωτοδικείου δίκη	I - 6420
	Το διοικητικό στάδιο	I - 6420
	Το στάδιο της ένδικης διαδικασίας	I - 6422
III	— Το νομικό πλαίσιο	I - 6424
	Η κοινοτική νομοθεσία περί ελέγχου των συγκεντρώσεων	I - 6424
	Προγενέστερες αποφάσεις που ασκούν επιρροή στη διαδικασία	I - 6426
IV	— Η διαδικασία ενώπιον του Πρωτοδικείου και η αναιρεσιβαλλομένη απόφαση	I - 6427
	Η διαδικασία στην υπόθεση T-351/03	I - 6427
	Ουσιαστικό περιεχόμενο της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης (υπόθεση T-351/03)	I - 6429
	1. Η κατάφωρη παράβαση	I - 6429
	2. Επί της αιτιώδους συνάφειας	I - 6430
	3. Προσδιορισμός των ζημιών της αναιρεσείουσας	I - 6432
	α) Αμοιβές, διοικητικά έξοδα και δικαστικές δαπάνες στις οποίες υποβλήθηκε η Schneider	I - 6432
	β) Η μείωση της τιμής εκχωρήσεως της Legrand που συμφωνήθηκε με τη Wendel-KKR προκειμένου να επιτευχθεί η χρονική μετάθεση της ημερομηνίας εκχωρήσεως	I - 6433
	γ) Εκτίμηση της ζημίας, καταλογισμός και τόκοι	I - 6433
V	— Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου και τα αιτήματα των μερών στην κατ' αναίρεση δίκη	I - 6434

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ισπανική.

VI — Ανάλυση της προσφυγής	I - 6435
Παρουσίαση	I - 6435
B. Επί των λόγων που αφορούν την κατάφωρη παράβαση κανόνα δικαίου	I - 6436
1. Επιχειρήματα των μερών	I - 6436
2. Ο πρώτος λόγος: εσφαλμένη ερμηνεία της αναιρεσιβαλλομένης αποφά- σεως	I - 6436
3. Επί του δεύτερου λόγου αναιρέσεως	I - 6439
Γ — Επί του λόγου αναιρέσεως περί της προκληθείσας στη Schneider ζημίας	I - 6441
Δ — Επί των λόγων αναιρέσεως που αφορούν την αιτιώδη συνάφεια	I - 6442
1. Ανυπαρξία αιτιώδους συνάφειας	I - 6443
α) Επί της παραμορφώσεως των πραγματικών περιστατικών και των αποδεικτικών στοιχείων (πρώτο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως)	I - 6443
β) Επί της ελλείψεως αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της ακυρότητας της αποφάσεως περί ασυμβιβάστου και της μειώσεως της τιμής εκχωρήσεως της Legrand που προσφέρθηκε στη Wendel-KKR (δεύτερο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως)	I - 6444
i) Επιχειρήματα των μερών	I - 6444
ii) Εκτίμηση	I - 6445
2. Επί της ρήξεως της αιτιώδους συνάφειας (τρίτος και πέμπτος λόγος αναιρέσεως)	I - 6449
α) Σύνοψη των επιχειρημάτων των μερών	I - 6449
β) Επί του παραδεκτού ορισμένων ισχυρισμών	I - 6450
γ) Επί της ουσίας	I - 6450
3. Επί του λόγου που στηρίζεται στην αντιφατική αιτιολογία	I - 6453
E — Επί του εβδόμου λόγου αναιρέσεως	I - 6454
VII — Επί της ουσίας	I - 6454
VIII — Επί των εξόδων των δύο βαθμών	I - 6455
IX — Πρόταση	I - 6456
	I - 6419

I — Εισαγωγή

1. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζητεί την αναίρεση της αποφάσεως του Πρωτοδικείου της 11ης Ιουλίου 2007², η οποία δέχθηκε εν μέρει την αγωγή περί αναγνωρίσεως εξωσυμβατικής ευθύνης της Κοινότητας, για τον λόγο ότι η τελευταία εμπόδισε πράξη συγκεντρώσεως με απόφασή της που στη συνέχεια ακυρώθηκε από το ως άνω Πρωτοδικείο.

2. Ακόμη σημαντικότερο από το ποσό που ζητείται, το οποίο ανέρχεται σε περίπου 1 700 εκατομμύρια ευρώ, είναι στην υπόθεση αυτή το ζήτημα των ενδεχόμενων συνεπειών που θα έχει η απόφαση του Δικαστηρίου στην οικονομική πολιτική του κοινοτικού οργάνου που είναι αρμόδιο για την προστασία του ανταγωνισμού στην Ευρώπη.

3. Η συζήτηση περί προσβολής των δικαιωμάτων άμυνας των επιχειρήσεων επί διοικητικής διαδικασίας και ζημίας που προκαλεί αυτή η προσβολή θεμελιώδους δικαιώματος πρέπει να γίνεται με ιδιαίτερη προσοχή και σοβαρότητα, λόγω των σημαντικών συνεπειών που θα έχει η εκδοθησόμενη απόφαση τόσο για τις επιχειρήσεις όσο και για τα κοινοτικά και, ενδεχομένως, και για τα εθνικά όργανα.

2 — Απόφαση T-351/03, Schneider Electric κατά Επιτροπής (Συλλογή 2007, σ. II-2237).

II — Τα πραγματικά περιστατικά στην ενώπιον του Πρωτοδικείου δίκη

4. Το σύνθετο ιστορικό της διαφοράς που οδήγησε στην εκδικαζόμενη αίτηση αναίρεσεως περιέχεται στην αναρρεσιβαλλομένη απόφαση³ και συνοψίζεται ως ακολούθως.

Το διοικητικό στάδιο

5. Οι δύο γαλλικές εταιρίες Schneider Electric SA (στο εξής: Schneider) και Legrand SA (στο εξής: Legrand) κοινοποίησαν στην Επιτροπή σχέδιο αποκτήσεως, εκ μέρους της Schneider, του ελέγχου της Legrand μέσω δημόσιας προσφοράς ανταλλαγής (στο εξής: ΔΠΑ), κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 4064/89 (στο εξής: κανονισμός)⁴. Η Schneider δραστηριοποιείται στην παραγωγή και στην πώληση συσκευών και συστημάτων στους τομείς της διανομής ηλεκτρικού ρεύματος, του βιομηχανικού ελέγχου και του αυτοματισμού, ενώ η Legrand στις ηλεκτρολογικές εγκαταστάσεις χαμηλής τάσεως.

6. Η Επιτροπή, θεωρώντας ότι η πράξη συγκεντρώσεως ήγειρε σοβαρές αμφιβολίες

3 — Σκέψεις 16 έως 78.

4 — Κανονισμός του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1989, για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων [(ΕΕ L 395, σ. 1), όπως διορθώθηκε (ΕΕ 1990, L 257, σ. 13) και τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) 1310/97 του Συμβουλίου, της 30ής Ιουνίου 1997 (ΕΕ L 180, σ. 1)]. Το κείμενο όπως έχει στην πλέον πρόσφατη μορφή του, αυτή του κανονισμού (ΕΚ) 139/2004 του Συμβουλίου, της 20ής Ιανουαρίου 2004 (ΕΕ L 24, σ. 1), δεν έχει εφαρμογή στην παρούσα διαφορά.

ως προς το συμβατό της με την κοινή αγορά, προχώρησε, στις 30 Μαρτίου 2001, στο στάδιο II του ελέγχου, δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος I, στοιχείο γ', του κανονισμού, και απηύθυνε στις Schneider και Legrand αίτηση παροχής πληροφοριών.

7. Στις 3 Αυγούστου 2001, η Επιτροπή απηύθυνε στη Schneider ανακοίνωση των αιτιάσεων, με την οποία της επισήμανε ότι η πράξη συγκεντρώσεως ενείχε τον κίνδυνο δημιουργίας δεσπόζουσας θέσεως σε ορισμένες εθνικές τομεακές αγορές.

8. Με την από 16 Αυγούστου 2001 απάντησή τους στις αιτιάσεις αυτές, οι ως άνω εταιρίες αμφισβήτησαν τον ορισμό των αγορών της Επιτροπής, καθώς και την ανάλυσή της ως προς τον αντίκτυπο της πράξεως συγκεντρώσεως επί των αγορών αυτών. Στις 29 Αυγούστου 2001, πραγματοποιήθηκε κοινή σύσκεψη των κοινοποιησασών επιχειρήσεων και των υπηρεσιών της Επιτροπής, κατά την οποία η Schneider δεσμεύθηκε να λάβει διάφορα διορθωτικά μέτρα.

9. Στις 10 Οκτωβρίου 2001, η Επιτροπή εξέδωσε, δυνάμει του άρθρου 8, παράγραφος 3, του κανονισμού, την απόφαση 2004/275/ΕΚ (στο εξής: απόφαση περί ασυμβιβάστου)⁵, με την οποία κήρυξε την επιδιωκόμενη πράξη συγκεντρώσεως ασύμβατη με την κοινή αγορά. Με τις αιτιολογικές σκέψεις 782 και 783 της αποφάσεως αυτής, η Επιτροπή έκρινε ότι η πράξη συγκεντρώ-

σεως θα δημιουργούσε δεσπόζουσα θέση, με αποτέλεσμα τη σημαντική παρεμπόδιση του αποτελεσματικού ανταγωνισμού στις ορισμένες εθνικές τομεακές αγορές, και ότι, επιπλέον, θα ενίσχυε την ύπαρξη δεσπόζουσας θέσεως σε διάφορες τομεακές αγορές της Γαλλίας⁶. Η Επιτροπή έκρινε επίσης ότι τα διορθωτικά μέτρα που πρότεινε η Schneider δεν θα ήταν ικανά να επιλύσουν τα προβλήματα ανταγωνισμού που διαπιστώθηκαν με την απόφαση περί ασυμβιβάστου.

10. Επειδή η Schneider, κατέχοντας το 98,1% του κεφαλαίου της Legrand, προέβη σε συγκέντρωση που κρίθηκε εκ των υστέρων ασύμβατη με την κοινή αγορά, η Επιτροπή εξέδωσε, στις 24 Οκτωβρίου 2001, δεύτερη ανακοίνωση αιτιάσεων προς τον σκοπό του διαχωρισμού των δύο εταιριών⁷ με αυτήν, υποχρέωσε τη Schneider, δυνάμει του άρθρου 8, παράγραφος 4, του κανονισμού, να εκχωρήσει τα στοιχεία του ενεργητικού της Legrand που κατείχε σε βαθμό που να μην έχει πλέον σημαντική συμμετοχή στο κεφάλαιό της, προκειμένου να αποκατασταθεί ο αποτελεσματικός ανταγωνισμός με επαρκή βαθμό βεβαιότητας και εντός αρκούντως σύντομων προθεσμιών.

11. Η Επιτροπή επιθυμούσε να αναθέσει αμέσως σε έμπειρο και ανεξάρτητο εντολοδόχο τη διαχείριση των συμφερόντων της Schneider στη Legrand και, βάσει του άρθρου 7, παράγραφος 4, του κανονισμού, επέτρεψε, στις 4 Δεκεμβρίου 2001, στη Schneider να ασκήσει τα δικαιώματα ψήφου που συνδέονταν με τη συμμετοχή της στη Legrand, με εντολοδόχο που διορίστηκε

5 — Υπόθεση COMP/M.2283 — Schneider-Legrand, που κηρύσσει την πράξη συγκέντρωσης ασυμβιβάστη με την κοινή αγορά (ΕΕ 2004, L 101, σ. 1).

6 — Όπως περιγράφονται λεπτομερέστερα στις σκέψεις 35 και 36 της αναίρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

σύμφωνα με τους όρους μιας εγκριθείσας από την Επιτροπή συμβάσεως εντολής.

12. Στις 30 Ιανουαρίου 2002, η Επιτροπή εξέδωσε, δυνάμει του άρθρου 8, παράγραφος 4, του κανονισμού, απόφαση (στο εξής: απόφαση περί διαχωρισμού)⁷, με την οποία απαιτούσε από τη Schneider να διαχωριστεί από τη Legrand εντός προθεσμίας εννέα μηνών, η οποία έληγε στις 5 Νοεμβρίου 2002.

13. Η εν λόγω απόφαση απαγόρευσε στη Schneider να προβεί σε χωριστό διαχωρισμό ορισμένων δραστηριοτήτων της Legrand, υπέβαλε σε προηγούμενη έγκριση της Επιτροπής τον αγοραστή ή τους αγοραστές της Legrand και απαγόρευσε κάθε μεταγενέστερη επανεκχώρηση προς τη Schneider όσον αφορά ορισμένες δραστηριότητες της Legrand.

B — Το στάδιο της ένδικης διαδικασίας

14. Πριν την έκδοση της τελευταίας αυτής αποφάσεως, στις 13 Δεκεμβρίου 2001, η Schneider άσκησε ενώπιον του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων προσφυγή ακυρώσεως κατά της αποφάσεως περί ασυμβιβάστου (υπόθεση T-310/01).

15. Με προσφυγή της 18ης Μαρτίου 2002, η γαλλική εταιρία ζήτησε επίσης την ακύρωση της αποφάσεως περί διαχωρισμού (υπόθεση T-77/02) και την αναστολή εκτελέσεώς της (υπόθεση T-77/02 R).

16. Μετά τη συζήτηση των ασφαλιστικών μέτρων της 23ης Απριλίου 2002 στην υπόθεση T-77/02, η Επιτροπή παρέτεινε μέχρι τις 5 Φεβρουαρίου 2003 την προθεσμία που είχε τάξει για τον διαχωρισμό της Schneider από τη Legrand, με την επιφύλαξη της υλοποίησης των σταδίων της διαδικασίας διαχωρισμού κατά τη διάρκεια της παραταθείσας προθεσμίας⁸ κατόπιν τούτου, η Schneider παραιτήθηκε από την αίτηση αναστολής.

17. Η Schneider προετοίμασε την εκχώρηση της Legrand, η οποία προβλεπόταν να υλοποιηθεί σε περίπτωση απορρίψεως των δύο προσφυγών ακυρώσεως, και, στις 26 Ιουλίου 2002, συνήψε προς τούτο σύμβαση εκχωρήσεως με την κοινοπραξία Wendel-KKR⁹ η σύμβαση αυτή έπρεπε να εκτελεσθεί μέχρι τις 10 Δεκεμβρίου 2002 το αργότερο και περιείχε ρήτρα που παρείχε τη δυνατότητα στη Schneider να καταγγείλει τη σύμβαση μέχρι τις 5 Δεκεμβρίου 2002 αντί καταβολής μιας αποζημίωσης καταγγελίας (180 εκατομμυρίων ευρώ), σε περίπτωση που ακυρωνόταν η απόφαση περί ασυμβιβάστου.

18. Με την απόφαση Schneider I⁸, το Πρωτοδικείο ακύρωσε, όπως προανέφερα,

7 — Απόφαση C(2002) 360 τελικό, της Επιτροπής, της 30ής Ιανουαρίου 2002, που διατάσσει διαχωρισμό επιχειρήσεων (Υπόθεση COMP/M.2283 — Schneider/Legrand).

8 — Απόφαση του Πρωτοδικείου της 22ας Οκτωβρίου 2002, T-310/01, Schneider Electric κατά Επιτροπής (Συλλογή 2002, σ. II-4071).

την απόφαση περί ασυμβιβάστου λόγω σφαλμάτων στην ανάλυση και στην εκτίμηση του αντικτύπου της πράξεως συγκεντρώσεως στις εθνικές τομεακές αγορές εκτός της Γαλλίας, καθώς και λόγω προσβολής των δικαιωμάτων της αμυνομένης. Επίσης, με την απόφαση της ίδιας ημέρας Schneider II⁹, ακύρωσε την απόφαση περί διαχωρισμού, καθώς έκρινε ότι αποτελούσε μέτρο εφαρμογής της ακυρωθείσας αποφάσεως περί ασυμβιβάστου. Η Επιτροπή δεν άσκησε αναίρεση κατά των δύο αυτών αποφάσεων, με αποτέλεσμα αυτές να αποκτήσουν ισχύ δεδικασμένου. Για να μην περιπλέξω ακόμη περισσότερο την αφήγηση των πραγματικών περιστατικών, θα εκθέσω λεπτομερέστερα το περιεχόμενο των δύο αποφάσεων στον τίτλο III των ανά χείρας προτάσεων, ο οποίος αναφέρεται στο νομικό πλαίσιο της εκδικαζομένης υποθέσεως¹⁰.

19. Η Επιτροπή δημοσίευσε γνώμη¹¹ με την οποία έταξε ως νέα ημερομηνία ενάρξεως των προθεσμιών της διαδικασίας εξετάσεως την 23η Οκτωβρίου 2002, σύμφωνα με το άρθρο 10, παράγραφος 5, του κανονισμού. Πρόσθεσε δε ότι, βάσει μιας πρώτης αναλύσεως του σταδίου I και με την επιφύλαξη της τελικής αποφάσεως, η πράξη συγκεντρώσεως θα μπορούσε να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού και κάλεσε τους ενδιαφερόμενους τρίτους να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους.

20. Με νέα ανακοίνωση αιτιάσεων της 13ης Νοεμβρίου 2002, η Επιτροπή ενημέρωσε τη Schneider ότι η συμπεριφορά της θα μπορούσε να θίξει τον ανταγωνισμό στις γαλλικές τομεακές αγορές, λόγω της αλληλεπικαλύψεως ορισμένων μεριδίων αγοράς

της Schneider και της Legrand, της εξαλείψεως του μεταξύ τους παραδοσιακού ανταγωνισμού, της σπουδαιότητας των σημάτων των οποίων ήταν η δικαιούχος η Schneider-Legrand, της επιρροής της επί των εμπορών χονδρικής πωλήσεως και της αδυναμίας οποιουδήποτε ανταγωνιστή να ασκήσει την ανταγωνιστική πίεση που ασκούσε η Legrand πριν τη συγχώνευση.

21. Στις 14 Νοεμβρίου 2002, η Schneider πρότεινε στην Επιτροπή ορισμένα διορθωτικά μέτρα για την εξάλειψη της αλληλεπικαλύψεως δραστηριοτήτων των δύο συγχωνευόμενων εταιριών στις αντίστοιχες γαλλικές τομεακές αγορές. Τις προτάσεις αυτές ακολούθησε ανταλλαγή αλληλογραφίας, με την οποία η Επιτροπή απέρριψε ως ανεπαρκείς τις προθέσεις της Schneider να αντισταθμίσει τις επιπτώσεις επί του ανταγωνισμού στη Γαλλία, ενώ η Schneider κατηγορήσε την Επιτροπή ότι αμφέβαλλε για τη βιωσιμότητα των διορθωτικών της μέτρων και την ικανότητά τους να διασφαλίσουν τη διατήρηση του ανταγωνισμού στη χώρα αυτή.

22. Με επιστολή της 2ας Δεκεμβρίου 2002, η Schneider υποστήριξε ότι, στο πολύ προχωρημένο στάδιο στο οποίο βρισκόταν η διαδικασία, η θέση της Επιτροπής καθιστούσε τις διαπραγματεύσεις αλυσιτελείς και ότι, ως εκ τούτου και προκειμένου να τερματισθεί η αβεβαιότητα ενός και πλέον έτους, ανήγγελλε στην Επιτροπή την πρόθεσή της να πωλήσει τη Legrand στη Wendel-KKR. Την επομένη, επιβεβαίωσε την πρόθεση αυτή με τηλεομοιοτυπία, διευκρινίζοντας ότι, σύμφωνα με τις διατάξεις της προαναφερθείσας συμβάσεως εκχωρήσεως, η πώληση της Legrand στη Wendel-KKR επρόκειτο να υλοποιηθεί στις 10 Δεκεμβρίου 2002¹² στις 11 Δεκεμβρίου 2002, δε, επιβεβαίωσε την πώληση στην Επιτροπή.

9 — Απόφαση του Πρωτοδικείου, της 22ας Οκτωβρίου 2002, T-77/02, Schneider Electric κατά Επιτροπής (Συλλογή 2002, σ. II-4201).

10 — Σημεία 39 επ. των ανά χείρας προτάσεων.

11 — Δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* της 15ης Νοεμβρίου 2002 (C-279, σ. 22).

23. Μολονότι σε έναν πρώτο χρόνο, στις 4 Δεκεμβρίου 2002, η Επιτροπή είχε κινήσει το στάδιο II της εξετάσεως της πράξεως συγκεντρώσεως, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι οι λύσεις που είχε προτείνει η Schneider δεν εξάλειφαν τις αμφιβολίες ως προς το συμβατό της πράξεως συγκεντρώσεως με την κοινή αγορά, στις 13 Δεκεμβρίου ενημέρωσε τη Schneider για την περάτωση, ελλείψει αντικειμένου, της διαδικασίας εξετάσεως, καθώς η εταιρία αυτή δεν ήλεγχε πλέον τη Legrand.

24. Κατόπιν τούτου, η προσφυγή ακυρώσεως της Schneider κατά της αποφάσεως για την έναρξη του σταδίου II και κατά της αποφάσεως περί περατώσεως της 13ης Δεκεμβρίου 2002 (υπόθεση T-48/03) δεν ευδοκίμησε¹², όπως δεν ευδοκίμησε και η αίτηση αναίρεσεως κατά της αποφάσεως αυτής, η οποία απορρίφθηκε με διάταξη του Δικαστηρίου¹³.

25. Στη σκέψη 48 της διατάξεώς του, το Δικαστήριο επισήμανε ότι η Επιτροπή, επιλέγοντας να επαναλάβει το στάδιο I της διαδικασίας ελέγχου της πράξεως συγκεντρώσεως, ανέλαβε τις συνέπειες της αποφάσεως Schneider I και έλαβε έτσι όλες τις αναγκαίες προφυλάξεις για να διασφαλίσει ότι δεν επρόκειτο να προσβληθούν εκ νέου τα δικαιώματα άμυνας της Schneider.

12 — Διάταξη του Πρωτοδικείου της 31ης Ιανουαρίου 2006, T-48/03, Schneider Electric κατά Επιτροπής (Συλλογή 2006, σ. II-111), η οποία απέρριψε ως απαράδεκτη την προσφυγή ακυρώσεως, διότι έκρινε ότι οι προσβληθείσες αποφάσεις περί ενάρξεως του σταδίου II και περί ολοκληρώσεως δεν αποτέλεσαν πράξεις βλαπτικές για τη Schneider.

13 — Διάταξη της 9ης Μαρτίου 2007, C-188/06 P, Schneider Electric κατά Επιτροπής.

III — Το νομικό πλαίσιο

A — Η κοινοτική νομοθεσία περί ελέγχου των συγκεντρώσεων

26. Ο κανονισμός, όπως εφαρμόζεται στην υπό κρίση διαφορά, ορίζει, με το άρθρο του 2, παράγραφος 3, ότι οι συγκεντρώσεις που δημιουργούν ή ενισχύουν δεσπόζουσα θέση, με αποτέλεσμα να παρακωλύεται σε σημαντικό βαθμό ο ουσιαστικός ανταγωνισμός στην κοινή αγορά ή σε σημαντικό τμήμα της, πρέπει να κηρύσσονται ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά.

27. Σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο β', του ίδιου κανονισμού, συγκέντρωση πραγματοποιείται εφόσον μια επιχείρηση αποκτά, άμεσα ή έμμεσα τον έλεγχο άλλης επιχείρησεως, ιδίως με αγορά συμμετοχών στο κεφάλαιο ή στοιχείων του ενεργητικού.

28. Το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού αυτού διευκρινίζει ότι η Επιτροπή θεωρεί συμβατές με την κοινή αγορά τις συγκεντρώσεις που της γνωστοποιούνται δυνάμει του κανονισμού και που, μολονότι emπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του, δεν προκαλούν σοβαρές αμφιβολίες ως προς το συμβατό τους με την κοινή αγορά.

29. Σε διαφορετική περίπτωση, η Επιτροπή κινεί την προαναφερθείσα διαδικασία ελέγχου (με απόφαση γνωστή ως «απόφαση περί ενάρξεως του σταδίου II»), σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο γ'.

30. Το άρθρο 10, παράγραφος 1, επιβάλλει οι αποφάσεις αυτές να λαμβάνονται το αργότερο εντός προθεσμίας ενός μηνός από την επομένη της παραλαβής της κοινοποίησης της πράξεως συγκεντρώσεως ή από την επομένη της παραλαβής των πλήρων στοιχείων.

31. Το άρθρο 8, με τις παραγράφους του 2 και 3 αντίστοιχα, παρέχει στην Επιτροπή τη δυνατότητα να αποφαινεται στο πλαίσιο του σταδίου II της εξετάσεως επί του συμβατού της συγκεντρώσεως με την κοινή αγορά, ενδεχομένως μετά την πρόταση τροποποίησης εκ μέρους των επιχειρήσεων που εμπλέκονται στο κοινοποιηθέν σχέδιο συγχωνεύσεως.

32. Το άρθρο 10, παράγραφος 3, τάσσει ως ανώτατη προθεσμία για τη λήψη αποφάσεως περί ασυμβιβάστου μιας πράξεως συγκεντρώσεως με την κοινή αγορά τους τέσσερις μήνες από την ημερομηνία ενάρξεως του σταδίου II.

33. Κατά το άρθρο 8, παράγραφος 4, σε περίπτωση που μια συγκέντρωση που θεωρείται ασύμβατη με την κοινή αγορά έχει

ήδη πραγματοποιηθεί, η Επιτροπή διατάσσει, με απόφαση που λαμβάνει βάσει της παραγράφου 3 ή με χωριστή απόφαση, τον διαχωρισμό των επιχειρήσεων ή οποιαδήποτε άλλη κατάλληλη ενέργεια, προκειμένου να αποκατασταθεί ο ουσιαστικός ανταγωνισμός.

34. Το άρθρο 10, παράγραφος 6, προβλέπει τη δυνατότητα σιωπηρής εγκρίσεως από την οποία συνάγεται ότι οι κοινοποιηθείσες πράξεις συγκεντρώσεως είναι σύμφωνες με την κοινή αγορά, αν η Επιτροπή δεν προχωρήσει στο στάδιο II εντός της ανώτατης προθεσμίας ενός μηνός από την κοινοποίηση ή την παραλαβή των πλήρων στοιχείων ή δεν αποφανθεί επί του συμβατού της πράξεως συγκεντρώσεως με την κοινή αγορά εντός τεσσάρων μηνών από την έναρξη του σταδίου II.

35. Σύμφωνα με το άρθρο 10, παράγραφος 5, όταν ο κοινοτικός δικαστής ακυρώνει απόφαση της Επιτροπής, οι προθεσμίες που ορίζονται στον κανονισμό ισχύουν εκ νέου από την ημερομηνία της αποφάσεως του Δικαστηρίου.

36. Σύμφωνα με το άρθρο 7, παράγραφος 1, συγκέντρωση δεν πραγματοποιείται ούτε πριν από την κοινοποίησή της ούτε στο διάστημα των τριών εβδομάδων που ακολουθούν την κοινοποίησή της στην Επιτροπή. Ωστόσο, η παράγραφος 3 δέχεται κατ'εξαίρεση ότι η παράγραφος 1 δεν παρακωλύει την πραγματοποίηση δημόσιας προσφοράς αγοράς ή ανταλλαγής που έχει κοινοποιηθεί στην Επιτροπή, υπό τον όρο ότι ο αγοραστής δεν ασκεί τα δικαιώματα ψήφου που συνδέονται με τους συγκεκριμένους τίτλους ή τα

ασκεί μόνο για να διατηρήσει την πλήρη αξία της επενδύσεώς του, με την έγκριση της Επιτροπής.

επιβάλλεται μια σύνοψη των αποφάσεων περί ακυρώσεως, οι οποίες απέκτησαν ισχύ δεδικασμένου.

37. Ιδιαίτερη σημασία για την επίδικη υπόθεση έχει το άρθρο 18 του κανονισμού, σύμφωνα με την παράγραφο 1 του οποίου η Επιτροπή, προτού λάβει τις αποφάσεις που προβλέπονται, μεταξύ άλλων, στο άρθρο 8, παράγραφος 3, παρέχει στα ενδιαφερόμενα πρόσωπα, επιχειρήσεις και ενώσεις επιχειρήσεων την ευκαιρία να εκφράσουν σε όλα τα στάδια της διαδικασίας έως τη διαβούλευση με τη συμβουλευτική επιτροπή την άποψή τους επί των αιτιάσεων που διατυπώθηκαν.

40. Η απόφαση Schneider I ακύρωσε την απόφαση περί ασυμβιβάστου στηριζόμενη, αφενός, στα σφάλματα εκτιμήσεως που περιείχε όσον αφορά τον αντίκτυπο της πράξεως συγκεντρώσεως στις εθνικές τομεακές αγορές εκτός Γαλλίας και, αφετέρου, στην προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας της ενάγουσας, η οποία καθιστούσε ελαττωματική την ανάλυση τόσο του αντικτύπου στις εν λόγω αγορές, όσο και των διορθωτικών μέτρων που είχε προτείνει η εταιρία.

38. Τέλος, στην παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου διευκρινίζεται ότι η Επιτροπή οφείλει να βασιζέται τις αποφάσεις της μόνο στις αιτιάσεις επί των οποίων οι ενδιαφερόμενοι μπόρεσαν να διατυπώσουν τις παρατηρήσεις τους και ότι τα δικαιώματα άμυνας των ενδιαφερομένων πρέπει διασφαλίζονται πλήρως κατά τη διεξαγωγή της διαδικασίας.

41. Στην κατ' αναίρεση δίκη δεν εξετάζονται ενδεχόμενα σφάλματα κατά την οικονομική εκτίμηση, οπότε πρέπει να εξεταστεί μόνον η προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας. Η απόφαση Schneider I έκρινε συναφώς ότι στην Επιτροπή εναπέκειτο να εντοπίσει τους κινδύνους που συνεπαγόταν η εξαγορά για τον ανταγωνισμό, προκειμένου οι κοινοποιούσες επιχειρήσεις να υποβάλουν επωφελώς και εγκαίρως τις προτάσεις εκχωρήσεως στοιχείων του ενεργητικού που θα μπορούσαν να καταστήσουν την πράξη συμβατή με την κοινή αγορά.

Προγενέστερες αποφάσεις που ασκούν επιρροή στη διαδικασία

39. Η Schneider ξεκίνησε την αντιδικία με την Επιτροπή προσβάλλοντας ενώπιον του Πρωτοδικείου τις αποφάσεις περί ασυμβιβάστου και περί διαχωρισμού ως εκ τούτου,

42. Η ίδια απόφαση έκρινε περαιτέρω ότι η ανακοίνωση των αιτιάσεων της 3ης Αυγούστου 2001 δεν υπήρξε αρκετά σαφής ως προς την ενίσχυση της θέσεως της Schneider έναντι των Γάλλων διανομέων ηλεκτρικού εξοπλισμού χαμηλής τάσεως, η οποία προέκυπτε από το άθροισμα των πωλήσεων της

Legrand στις αγορές διατάξεων για ηλεκτρικούς πίνακες και από την κυρίαρχη θέση της Legrand στα τμήματα των ηλεκτρικών εξοπλισμών για τελικές απολήξεις των καταναλώσεων¹⁴.

παρατυπία, καθώς τα διορθωτικά μέτρα αποτελούν τον μόνο τρόπο να διασωθεί μια πράξη συγκεντρώσεως που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 2, παράγραφος 3, του κανονισμού¹⁶.

43. Επισήμανε, επίσης, ότι η ανακοίνωση των αιτιάσεων απარიθμούσε τις διάφορες τομεακές αγορές που επηρεάζονταν από την πράξη συγκεντρώσεως, χωρίς να τονίζει οποιαδήποτε στήριξη των θέσεων των κοινοποιουσών επιχειρήσεων¹⁵. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η Επιτροπή στέρησε από τη γαλλική εταιρία τη δυνατότητα να υποβάλει παρατηρήσεις και να αντικρούσει την άποψη ότι η επιχείρηση αυτή ενίσχυε τη δεσπόζουσα θέση της στον τομέα των στοιχείων για πίνακες διανομής και τελικές απολήξεις, λόγω της κυρίαρχης θέσεως της Legrand στον τομέα του ηλεκτρικού υλικού τελικών απολήξεων.

45. Επιπλέον, με την απόφαση Schneider II, το Πρωτοδικείο ακύρωσε και την απόφαση περί διαχωρισμού, λόγω της στενής της σχέσεως με την απόφαση περί ασυμβιβάστου.

IV — Η διαδικασία ενώπιον του Πρωτοδικείου και η αναιρεσιβαλλομένη απόφαση

A — Η διαδικασία στην υπόθεση T-351/03

44. Κατά το Πρωτοδικείο, η απόφαση περί ασυμβιβάστου προσέβαλε τα δικαιώματα άμυνας της Schneider, διότι δεν της επέτρεψε να εκτιμήσει σε όλο τους το εύρος τα προβλήματα ανταγωνισμού που εντόπισε η Επιτροπή στη γαλλική αγορά διανομής ηλεκτρικού υλικού χαμηλής τάσεως. Ειδικότερα, η Schneider δεν είχε την ευκαιρία να προτείνει εκτενή εκχώρηση στοιχείων του ενεργητικού ή άλλες λύσεις για την αντιμετώπιση των εν λόγω προβλημάτων ανταγωνισμού. Επομένως, στερήθηκε εμμέσως τη δυνατότητα να εξασφαλίσει την έγκριση της Επιτροπής, γεγονός που αποτελεί σοβαρή

46. Στις 10 Οκτωβρίου 2003, η Schneider άσκησε αγωγή αποζημίωσης κατά τα άρθρα 235 ΕΚ και 288 ΕΚ, παράγραφος 2, ΕΚ.

47. Υποστηριζόμενη από τη Γαλλική Δημοκρατία, η Schneider ζήτησε από το Πρωτοδικείο κυρίως να υποχρεώσει την Κοινότητα να

14 — Αιτίαση περί στήριξεως της θέσεως στην αγορά.

15 — Σκέψεις 444 και 445 της αποφάσεως Schneider I.

16 — Σκέψεις 453 έως 461 της αποφάσεως Schneider I.

της καταβάλει 1 663 734 716,76 ευρώ, υπό την επιφύλαξη της μειώσεως μέχρι του ποσού των ανακτήσιμων δαπανών που προσδιορίστηκε από τις διατάξεις περί καθορισμού των δικαστικών εξόδων¹⁷ κατά τους προστιθεμένους τόκους από τις 4 Δεκεμβρίου 2002 έως την αποπληρωμή του ποσού αυτού, με επιτόκιο 4% ετησίως, και κατά το ποσό του φόρου τον οποίο θα οφείλει η Schneider επί του ποσού της αποζημίωσης.

48. Η ενάγουσα εστιάζει τους ισχυρισμούς της¹⁸ στις δύο παρατυπίες της απόφασης περί ασυμβιβάστου που αναγνώρισε η απόφαση Schneider I: αφενός, τα ελαττώματα της αναλύσεως της Επιτροπής όσον αφορά τον αντίκτυπο της πράξεως συγκεντρώσεως στις εθνικές αγορές εκτός της Γαλλίας και, αφετέρου, την προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας της ενάγουσας λόγω ελλιπούς διατύπωσης, στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, της ενστάσεως περί στηρίξεως.

49. Η Schneider επικαλέστηκε ως άμεση συνέπεια των παρατυπιών αυτών τη ζημία που υπέστη από την υποτίμηση της αξίας των στοιχείων του ενεργητικού της, η οποία συνίσταται, πρώτον, στη λογιστική απώλεια που καταγράφηκε στα στοιχεία του ενεργητικού της Legrand, δεύτερον, στο διαφυγόν κέρδος που οφείλεται στην αδυναμία πραγματοποιήσεως των προβλεφθεισών συνεργασιών και στη συνακόλουθη εξουδετέρωση της βιομηχανικής στρατηγικής του ομίλου και, τρίτον, στον αρνητικό αντίκτυπο στη φήμη

της ενάγουσας. Επιπλέον, απέδωσε την επέκταση της ζημίας στην εχθρική στάση της Επιτροπής.

50. Επίσης, η Schneider πρόσθεσε στις ζημίες αυτές τις δαπάνες που συνδέονται με τις αμοιβές του εντολοδόχου που παρενέβη στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας διαχωρισμού και της εκ νέου εξετάσεως της πράξεως συγκεντρώσεως μετά την έκδοση των αποφάσεων Schneider I και Schneider II, καθώς και τις δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο των προσφυγών T-310/01, T-77/02 και T-77/02 R, πλην του ποσού των δαπανών που ανακτήθηκαν από τη Schneider με τις δύο προαναφερθείσες διατάξεις περί καθορισμού των δικαστικών εξόδων.

51. Επικουρικώς, η Schneider ζήτησε να κριθεί παραδεκτή η αγωγή και να αναγνωριστεί η εξωσυμβατική ευθύνη της Κοινότητας και τον προσδιορισμό *ad hoc* διαδικασίας υπολογισμού του ύψους της υποστείσας από τη Schneider ζημίας που πρέπει να αποκατασταθεί, καθώς και την καταδίκη της Επιτροπής στα δικαστικά έξοδα.

52. Από την πλευρά της, η Επιτροπή, υποστηριζόμενη από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, ζήτησε από το Πρωτοδικείο να απορρίψει την αγωγή ως απαράδεκτη και αβάσιμη στο σύνολό της και να καταδικάσει συνακολούθως τη Schneider στα δικαστικά έξοδα.

17 — Διατάξεις της 29ης Οκτωβρίου 2004 στις υποθέσεις T-310/01 DEP και T-77/02 DEP.

18 — Σκέψεις 100 έως 106 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασεως.

53. Στις 11 Δεκεμβρίου 2003, το Πρωτοδικείο (τέταρτο τμήμα) έλαβε μέτρο οργανώσεως της διαδικασίας με το οποίο αποφασίσθηκε να περιορισθούν οι κατ' αντιπαράθεση συζητήσεις μόνο στη στοιχειοθέτηση της εξωσυμβατικής ευθύνης της Κοινότητας και στη μεθοδολογία υπολογισμού της ζημίας.

Ουσιαστικό περιεχόμενο της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως (υπόθεση T-351/03)

1. Η κατάφωρη παράβαση

54. Η απόφαση Schneider I ακύρωσε την απόφαση περί ασυμβιβάστου λόγω προσβολής των δικαιωμάτων άμυνας της γαλλικής εταιρίας, επικεντρώνοντας το σκεπτικό της στην εξέταση του αν επρόκειτο για κατάφωρη παράβαση κανόνα δικαίου που παρέχει δικαιώματα στους ιδιώτες, υιοθετώντας προς τον σκοπό αυτόν το νομολογιακό κριτήριο της πρόδηλης και σοβαρής υπερβάσεως εκ μέρους κοινοτικού θεσμικού οργάνου των ορίων της εξουσίας του εκτιμήσεως¹⁹.

55. Προτού εξετάσει τα στοιχεία της συμπεριφοράς της Επιτροπής κατά τη διάρκεια του ελέγχου της πράξεως συγκεντρώσεως, τα οποία επέτειναν τη ζημία, η απόφαση

εξέτασε αν οι παρατυπίες της ως άνω αποφάσεως ανταποκρίνονταν στην έννοια της κατάφωρης παραβάσεως.

56. Το Πρωτοδικείο, αφού έκρινε ότι τα ελαττώματα στην εκτίμηση του οικονομικού ελέγχου της πράξεως συγκεντρώσεως δεν στοιχειοθετούσαν κοινοτική ευθύνη²⁰, καθώς δεν ασκούσαν επιρροή στη διαπίστωση του ασυμβιβάστου με την κοινή αγορά²¹, εξέτασε το μόνο ελάττωμα της αποφάσεως περί ασυμβιβάστου το οποίο, κατά την απόφαση Schneider I, είχε στερήσει από την ενάγουσα την ευκαιρία να επιτύχει ευνοϊκή απόφαση για την πράξη συγκεντρώσεως: την ασυμφωνία μεταξύ της ανακοινώσεως των αιτιάσεων της 3ης Αυγούστου 2001 και της ίδιας της αποφάσεως περί ασυμβιβάστου, όσον αφορά την ένσταση της στηρίξεως των θέσεων των εταιριών που συμμετείχαν στην πράξη συγκεντρώσεως.

57. Κατά το Πρωτοδικείο, η διατύπωση της ανακοινώσεως των αιτιάσεων αποτελούσε πρόδηλη και σοβαρή παράβαση του άρθρου 18, παράγραφοι 1 και 3, του κανονισμού, καθώς, σύμφωνα με την απόφαση Schneider I, η ενάγουσα δεν ήταν σε θέση να γνωρίζει ότι, αν δεν πρότεινε τα κατάλληλα διορθωτικά μέτρα για τη μείωση ή την εξάλειψη της στηρίξεως των θέσεων της σε αυτές της Legrand στις γαλλικές τομεακές

19 — Απόφαση της 19ης Απριλίου 2007, C-282/05 P, Holcim (Deutschland) κατά Επιτροπής (Συλλογή 2007, σ. I-2941, σκέψη 47, και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

20 — Οι Dawes, A., και Pecí, K., εκφράζουν την απογοήτευσή τους για τη λύση αυτή στο «Sorry but there's nothing we can do to help»: Schneider II and extra-contractual liability of the European Commission in merger cases», *European Competition Law Review*, 2008, 29(3), σ. 151 έως 161.

21 — Σκέψεις 129 έως 138 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

αγορές, θα έχανε κάθε ευκαιρία να επιτύχει την αναγνώριση του συμβατού της πράξεως συγκεντρώσεως με την κοινή αγορά.

συνιστούσε κατάφωρη παράβαση κανόνα δικαίου που έχει ως αντικείμενο την απονομή δικαιωμάτων στους ιδιώτες.

58. Το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η παράβαση δεν μπορούσε ούτε να δικαιολογηθεί ούτε να εξηγηθεί από τις ιδιαίτερες δεσμεύσεις που υπέχουν οι υπηρεσίες της Επιτροπής, η οποία προέβαλε τη σύμφυτη δυσκολία που παρουσιάζει η πραγματοποίηση μιας περίπλοκης ανάλυσεως της αγοράς υπό αυστηρούς χρονικούς περιορισμούς. Κατά το Πρωτοδικείο, το επιχείρημα αυτό προβαλλόταν αλυσιτελώς, διότι αιτία της ζημίας δεν ήταν η ανάλυση των σχετικών αγορών στην ανακοίνωση των αιτιάσεων ή στην απόφαση περί ασυμβιβάστου, αλλά η παράλειψη, τόσο στην ανακοίνωση των αιτιάσεων όσο και στο διατακτικό της αποφάσεως αυτής, μιας ουσιώδους για τις συνέπειές της μνείας.

59. Η μνεία αυτή δεν ενείχε καμιά ιδιαίτερη τεχνική δυσχέρεια και δεν απαιτούσε καμιά ειδική συμπληρωματική εξέταση που δεν θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί λόγω χρονικών περιορισμών. Επιπλέον, η έλλειψη της δεν μπορούσε να αποδοθεί σε τυχαίο ή αιφνίδιο πρόβλημα της συντάξεως του κειμένου, το οποίο θα μπορούσε να αρθεί με την ανάγνωση του συνόλου της ανακοίνωσης των αιτιάσεων.

60. Βάσει της συλλογιστικής αυτής, το Πρωτοδικείο συνήγαγε το συμπέρασμα ότι η προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας της Schneider αποτελούσε πρόδηλη και σοβαρή υπέρβαση, εκ μέρους της Επιτροπής, των επιβαλλόμενων σ' αυτήν ορίων και

2. Επί της αιτιώδους συνάφειας

61. Επιβάλλεται, κατ' αρχάς, η υπενθύμιση ότι το Πρωτοδικείο έλαβε μέτρο οργανώσεως της διαδικασίας με το οποίο περιορίζει τη συζήτηση στη στοιχειοθέτηση της εξωσυμβατικής ευθύνης της Κοινότητας και στη μεθοδολογία της εκτιμήσεως της ζημίας²².

62. Η Schneider ισχυρίστηκε ότι τα στοιχεία του ενεργητικού της υποτιμήθηκαν μεταξύ της ημερομηνίας της αναγγελίας της ΔΠΑ για τους τίτλους της Legrand, τον Ιανουάριο του 2001, και της συνάψεως της συμβάσεως εκχωρήσεως, τον Δεκέμβριο του 2002, όπως προαναφέρθηκε.

63. Το Πρωτοδικείο εξέτασε την ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας συγκρίνοντας την κατάσταση που δημιουργήθηκε, ως προς τον ενδιαφερόμενο τρίτο, από την παράτυπη πράξη και της καταστάσεως που θα αντιμετώπιζε ο εν λόγω τρίτος αν η Επιτροπή είχε

22 — Σκέψη 81 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

ενεργήσει συννόμως²³. Έτσι, έκρινε ότι το ελάττωμα της αποφάσεως περί ασυμβιβάστου δεν στερούσε από τη Schneider το δικαίωμα να επιτύχει απόφαση που να κηρύσσει, ρητώς ή εμμέσως, την πράξη συγκεντρώσεως συμβατή με την κοινή αγορά και, ως εκ τούτου, δεν μπορούσε να καταλογιστεί στην Επιτροπή ο οικονομικός αντίκτυπος της στέρησεως αυτής και, ειδικότερα, οι συνέπειες που είχε η υποχρέωση εκχωρήσεως των στοιχείων του ενεργητικού της Legrand.

64. Το Πρωτοδικείο έκρινε ότι ήταν δύσκολο να προσδιοριστούν η φύση και το ύψος της αποεπενδύσεως που θα ήταν αναγκαία για να καταστεί η πράξη συγκεντρώσεως συμβατή με την κοινή αγορά και να επιτευχθεί η σύμφωνη γνώμη της Επιτροπής για την υλοποίησή της. Θεώρησε, όμως, ακόμη δυσκολότερο να προσδιορισθεί ο αντίκτυπος από τις εκχωρήσεις και τις συναλλαγές, μετά τα ως άνω διορθωτικά μέτρα, στη συνολική αξία των στοιχείων του ενεργητικού που βρίσκονταν στην κατοχή της ενάγουσας επιχειρήσεως.

65. Χαρακτήρισε υπερβολικά αβέβαιη την αξιολόγηση των μεταβολών των οικονομικών παραμέτρων που θα συνόδευαν ενδεχόμενη

απόφαση περί του συμβατού της συγκεντρώσεως με την κοινή αγορά και αποφάνθηκε ότι μια τέτοια αξιολόγηση δεν επέτρεπε επωφελή σύγκριση με τις συνέπειες της αποφάσεως περί ασυμβιβάστου.

66. Το Πρωτοδικείο απέρριψε επίσης τον ισχυρισμό της Schneider ότι η παράνομη απόφαση περί ασυμβιβάστου την περιήγαγε σε αδυναμία να υλοποιήσει τις συνεργασίες που είχαν προβλεφθεί μετά την πράξη συγκεντρώσεως, εκμηδενίζοντας, έτσι, τη βιομηχανική στρατηγική της, με αποτέλεσμα να ζημιωθεί η εικόνα της λόγω του αρνητικού αντικτύπου στη φήμη της²⁴.

67. Αντιθέτως, επιβεβαίωσε την επαρκώς στενή αιτιώδη συνάφεια, για τη θεμελίωση δικαιώματος αποζημιώσεως, μεταξύ της διαπραχθείσας παρανομίας και δύο ειδών ζημίας που υπέστη η ενάγουσα: αφενός, των εξόδων για τη συμμετοχή στην επανάληψη της διαδικασίας ελέγχου της πράξεως συγκεντρώσεως μετά τις ακυρώσεις των δύο αποφάσεων~~α~~ αφετέρου, της μείωσεως της τιμής εκχωρήσεως την οποία αναγκάσθηκε να συμφωνήσει η Schneider με τον αγοραστή των στοιχείων του ενεργητικού της Legrand, προκειμένου να επιτύχει τη χρονική μετάθεση των αποτελεσμάτων της εκχωρήσεως αυτής σε ημερομηνία τέτοια ώστε οι ένδικες διαδικασίες που βρίσκονταν τότε σε εξέλιξη ενώπιον του κοινοτικού δικαστή να μην καταστούν άνευ αντικειμένου πριν την ολοκλήρωσή τους.

23 — Σκέψεις 263 και 264 της αναρριβαλλομένης αποφάσεως.

24 — Σκέψεις 260 έως 287 της αναρριβαλλομένης αποφάσεως.

3. Προσδιορισμός των ζημιών της αναιρε-
σειούσας

α) Αμοιβές, διοικητικά έξοδα και δικαστικές
δαπάνες στις οποίες υποβλήθηκε η Schneider

68. Όσον αφορά τα έξοδα για την επανά-
ληψη της διαδικασίας ελέγχου, το Πρωτοδι-
κείο διέκρινε τρεις κατηγορίες: τις αμοιβές
του εντολοδόχου ad hoc, τις αμοιβές νομικών,
φορολογικών και τραπεζικών συμβούλων για
την πραγματοποίηση του διαχωρισμού των
επιχειρήσεων, καθώς και τα έξοδα των
εθνικών και κοινοτικών ένδικων διαδικασιών,
και τα έξοδα για διαβουλεύσεις, αμοιβές και
τα διοικητικά έξοδα διαφόρων ειδών στα
οποία υποβλήθηκε η Schneider μετά την
έκδοση των αποφάσεων Schneider I και
Schneider II.

69. Μολονότι απέρριψε τις δύο πρώτες
κατηγορίες εξόδων²⁵, το Πρωτοδικείο
δέχθηκε ότι η τελευταία κατηγορία («έξοδα
διαφόρων ειδών») οφειλόταν στην παρα-
νομία της Επιτροπής. Προς στήριξη του

25 — Σκέψεις 289 έως 297 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.
Στην πρώτη περίπτωση, διότι οι πληρωμές αυτές στηρίζονται
απευθείας στο άρθρο 7, παράγραφος 4, του κανονισμού και
στη δεύτερη διότι δεν μπορούσε να αποκλειστεί ενδεχόμενη
υποχρέωση της Schneider να καταβάλει τα σχετικά ποσά, αν
η Επιτροπή είχε λάβει σχετικά νόμιμη απόφαση (έξοδα
διαχωρισμού), είτε επειδή περιλαμβάνονταν στις δαπάνες
(έξοδα των κοινοτικών ένδικων διαδικασιών) είτε επειδή
συνδέονταν με αίτηση που δεν έγινε δεκτή προς τον σκοπό
της στοιχειοθέτησης ευθύνης της Κοινότητας ατία (έξοδα
των εθνικών ένδικων διαδικασιών).

συμπεράσματός του, προέβαλε τα επιχειρή-
ματα που συνοψίζω στη συνέχεια²⁶.

70. Δεδομένου ότι η Επιτροπή παρέλειψε να
αναφερθεί, με την ανακοίνωση των αιτιάσεων
της 3ης Αυγούστου 2001, στο πρόβλημα
ανταγωνισμού επί του οποίου στηρίχθηκε η
απόφαση περί ασυμβιβάστου, η Schneider
στερήθηκε της δυνατότητας να εκφράσει
σχετικώς την άποψή της και να προτείνει τις
κατάλληλες εναλλακτικές λύσεις, γεγονός
που προκάλεσε την ακύρωση της εν λόγω
αποφάσεως. Η επανάληψη της διαδικασίας
θεράπευσε το ελάττωμα αυτό, καθώς παρέσχε
στην ενάγουσα τη δυνατότητα να τοποθε-
τηθεί επί της αιτιάσεως και να υποβάλει
προτάσεις για την αντιστάθμιση των
βλαπτικών συνεπειών της πράξεως συγκεν-
τρώσεως.

71. Έτσι, τα επιπλέον έξοδα στα οποία
υποβλήθηκε η ενάγουσα για τη συμμετοχή
της στη διοικητική διαδικασία ελέγχου μετά
τις αποφάσεις Schneider I και Schneider II δεν
θα είχαν δημιουργηθεί αν η Επιτροπή είχε
συμπεριφερθεί εξ αρχής κατά τρόπο που να
σέβεται τα δικαιώματα άμυνας. Μολονότι, αν
η Schneider είχε λάβει θέση επί της αιτιάσεως
περί στηριξεως που δεν περιλαμβανόταν
στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, θα έπρεπε
να υποβληθεί στα έξοδα για την προετοι-
μασία των προτάσεων και των κατάλληλων
διορθωτικών μέτρων, το Πρωτοδικείο έκρινε
ότι η επανάληψη επί νέων νομικών βάσεων
διοικητικής διαδικασίας που είχε διακοπεί
δώδεκα μήνες νωρίτερα αποτέλεσε για τον
συνομιλητή της Επιτροπής βάρος πολύ μεγα-
λύτερο από εκείνο που θα αποτελούσε η

26 — Σκέψεις 298 έως 302 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

απάντηση κατά την αρχική διαδικασία ελέγχου, καθώς η επιχείρηση και οι εκπρόσωποί της θα εξακολουθούσαν να μετέχουν πλήρως στις συσκέψεις και στις ανταλλαγές με τις αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής.

β) Η μείωση της τιμής εκχωρήσεως της Legrand που συμφωνήθηκε με τη Wendel-KKR προκειμένου να επιτευχθεί η χρονική μετάθεση της ημερομηνίας εκχωρήσεως²⁷

72. Κατά το Πρωτοδικείο, η Schneider είχε διαπραγματευθεί και υπογράψει σύμβαση εκχωρήσεως της Legrand στη Wendel-KKR και είχε καθυστερήσει την εκτέλεση της συμβάσεως αυτής μέχρι τις 10 Δεκεμβρίου 2002, εν αναμονή της εκδόσεως αποφάσεων στις εκκρεμούσες υποθέσεις T-310/01 και T-77/02.

73. Αν είχε ενεργήσει διαφορετικά, σε περίπτωση εκδόσεως απορριπτικής αποφάσεως η Schneider θα διέτρεχε τον κίνδυνο να συνάψει συμφωνίες υπό όρους δυσμενείς για τα συμφέροντά της και σε συντομότατο χρονικό διάστημα, λαμβανομένων υπόψη της προθεσμίας διαχωρισμού, η οποία έληγε στις 5 Φεβρουαρίου 2003, και της αβεβαιότητας ως προς τη χορήγηση νέας παρατάσεως.

27 — Σκέψεις 303 έως 317 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

74. Κατά την αναιρεσιβαλλομένη απόφαση, η μετάθεση της πωλήσεως της Legrand που προκλήθηκε από την επιθυμία της Schneider να επιτύχει ευνοϊκή απόφαση επί του συμβατού της πράξεως συγκεντρώσεως με την κοινή αγορά, οδήγησε τη γαλλική εταιρία, πιεσμένη από τις ως άνω δύο περιστάσεις, να παραχωρήσει στη Wendel-KKR μείωση της τιμής της Legrand σε σύγκριση με την τιμή που θα είχε επιτύχει υπό κανονικές συνθήκες. Η καθυστέρηση έως τις 10 Δεκεμβρίου 2002 της πωλήσεως των στοιχείων των ενεργητικού της Legrand συνεπαγόταν την καταβολή ενός αντισταθμίσιματος στη Wendel-KKR για τον κίνδυνο υποτιμήσεως των στοιχείων αυτών τον οποίο διέτρεχε συμφωνώντας σε μια τέτοια καθυστέρηση, έστω και μόνο λόγω του ενδεχομένου υποτιμήσεως της αξίας των βιομηχανικών τίτλων κατά την περίοδο εκείνη.

75. Από όλες τις ανωτέρω περιστάσεις, το Πρωτοδικείο συνήγαγε ότι η προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας με την απόφαση περί ασυμβιβάστου συνδεόταν άμεσα με την καθυστέρηση αυτή, καθώς το διάστημα που μεσολάβησε ήταν απαραίτητο για να ασκήσει η Schneider το δικαίωμά της να επιτύχει την έκδοση σύννομης αποφάσεως επί του συμβατού της κοινοποιηθείσας πράξεως συγκεντρώσεως με την κοινή αγορά και να τύχει ακροάσεως με όλες τις εγγυήσεις.

γ) Εκτίμηση της ζημίας, καταλογισμός και τόκοι

76. Όσον αφορά τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Schneider λόγω της συμμετοχής της στην επανάληψη του ελέγχου της πράξεως συγκεντρώσεως, το Πρωτοδικείο υπολόγισε

την αποζημίωση, αφαιρώντας από το σύνολο των εξόδων στα οποία είχε υποβληθεί η Schneider στις υποθέσεις T-310/01, T-77/02 και T-77/02 R τα διοικητικά έξοδα, τα οποία αναλαμβάνει κανονικά η εταιρία για τις ανάγκες του διαχωρισμού των στοιχείων του ενεργητικού, και, τέλος, τα έξοδα στα οποία θα είχε υποβληθεί κατ' ανάγκην στο πλαίσιο των διορθωτικών μέτρων στηρίζεως.

77. Το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η ζημία που προκλήθηκε από τη μείωση της τιμής εκχωρήσεως της Legrand στη Wendel-KKR και που οφείλεται στην καθυστέρηση της πώλησεως της Legrand έως τις 10 Δεκεμβρίου 2002, είναι ίση προς τη διαφορά μεταξύ της τιμής εκχωρήσεως που συμφωνήθηκε μεταξύ των συμβαλλομένων μερών και εκείνης που η Schneider θα είχε επιτύχει αν διέθετε στις 10 Οκτωβρίου 2001, κατά το πέρας της πρώτης διαδικασίας ελέγχου της πράξεως συγκεντρώσεως, σύνομη απόφαση επί του συμβατού της πράξεως συγκεντρώσεως με την κοινή αγορά.

78. Το Πρωτοδικείο παρέπεμψε τον ακριβή υπολογισμό των οφειλόμενων από την Επιτροπή ποσών pro futuro σε ad hoc διαδικασίες, στο πλαίσιο των οποίων οι διάδικοι θα του κοινοποιήσουν τις εκτιμήσεις τους για το συνολικό ποσό της αποζημίωσης²⁸.

79. Το Πρωτοδικείο έκρινε ότι, αγοράζοντας τους τίτλους της Legrand μέσω ΔΠΑ, σύμφωνα με το άρθρο 7, παράγραφος 3, του

κανονισμού, η Schneider ανέλαβε τον κίνδυνο της εκδόσεως αποφάσεως περί ασυμβιβάστου και τη συνακόλουθη υποχρέωση να διαχωρίσει τα στοιχεία του ενεργητικού των συγχωνευθεισών εταιριών. Δεδομένου ότι η Schneider γνώριζε ότι η πραγματοποιηθείσα συγχώνευση εταιριών θα δημιουργούσε ή θα ενίσχυε τη δεσπόζουσα θέση της σε σημαντικό τμήμα της κοινής αγοράς, το Πρωτοδικείο συνήγαγε επίσης το συμπέρασμα²⁹ ότι η εταιρία είχε συμβάλει στην επέλευση της ίδιας ζημίας³⁰ κατά το ένα τρίτο της ζημίας που υπέστη λόγω της μείωσης της τιμής εκχωρήσεως που συμφώνησε με τη Wendel KKR.

80. Τέλος, το Πρωτοδικείο πρόσθεσε τους τόκους υπερημερίας³¹ από την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως περί εκκαθαρίσεως της ζημίας μέχρι την αποπληρωμή.

V — Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου και τα αιτήματα των μερών στην κατ' αναίρεση δίκη

81. Το δικόγραφο της αιτήσεως αναίρεσεως κατατέθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 24 Σεπτεμβρίου 2007³² η Επιτροπή προβάλλει επτά λόγους αναίρεσεως και

29 — Στριζόμενο στην απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 1985, 145/83, Adams κατά Επιτροπής (Συλλογή 1983, σ. 3539, σκέψη 54).

30 — Σκέψεις 326 έως 335.

31 — Για τον υπολογισμό τους λαμβάνονται ως βάση τα επιτόκια που καθορίζει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα για τις κύριες δραστηριότητες αναχρηματοδοτήσεως, προσαυξημένα κατά δύο ποσοστιαίες μονάδες, εφόσον δεν υπερβαίνουν το 4% (σκέψεις 336 έως 346 της ανααιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

32 — Τηλεμοιουπτία της 21ης του ίδιου μήνα.

28 — Σκέψεις 318 έως 325.

ζητεί από το Δικαστήριο να αναιρέσει την απόφαση του Πρωτοδικείου στην υπόθεση T-351/03 και να καταδικάσει τη γαλλική εταιρία Schneider στο σύνολο των δικαστικών εξόδων³³.

και να απαντήσουν στις ερωτήσεις των μελών του τμήματος.

82. Με το υπόμνημά της αντικρούσεως, το οποίο κατέθεσε στην ίδια Γραμματεία στις 31 Δεκεμβρίου 2007³⁴, η Schneider ζήτησε να απορριφθεί η αίτηση αναιρέσεως και να καταδικαστεί η Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

VI — Ανάλυση της προσφυγής

83. Ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου επέτρεψε στα μέρη να καταθέσουν υπομνήματα απαντήσεως και ανταπαντήσεως, τα οποία πρωτοκολλήθηκαν στη Γραμματεία στις 12 Μαρτίου³⁵ και 8 Μαΐου³⁶ 2008, αντιστοίχως, και με τα οποία τα δύο μέρη επέμειναν στα αιτήματά τους.

A — Παρουσίαση

84. Μετά από αίτηση της Επιτροπής, η υπόθεση ανατέθηκε στο τμήμα μείζονος συνθέσεως, δυνάμει του άρθρου 44, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου.

86. Με την αίτησή της, η Επιτροπή διατυπώνει επτά λόγους αναιρέσεως, ορισμένοι από τους οποίους διακρίνονται σε σκέλη. Μολονότι τα ελαττώματα που προσάπτει στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση παρουσιάζονται υπό τους συνήθεις σε τέτοιου είδους διαδικασίες τίτλους, όπως, μεταξύ άλλων, πλάνη περί το δίκαιο, παραμόρφωση των πραγματικών περιστατικών και παράβαση της υποχρέωσης αιτιολογήσεως, καθίσταται εύκολα σαφές ότι πρέπει να συμπτυχθούν σε τρεις κατηγορίες αιτιάσεων, οι οποίες αφορούν τον χαρακτηρισμό της παραβάσεως ως «κατάφωρης», την προκληθείσα ζημία και την αιτιώδη συνάφεια μεταξύ των δύο αυτών στοιχείων.

85. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 3ης Δεκεμβρίου 2008, παρέστησαν οι εκπρόσωποι της Schneider και της Επιτροπής για να εκθέσουν προφορικώς τους ισχυρισμούς τους

87. Είναι, επομένως, σκόπιμο να ομαδοποιηθούν οι αιτιάσεις ανάλογα με την κατάταξή τους σε μια από τις κατηγορίες αυτές και να

33 — Μολονότι η σύνταξη του σχετικού αιτήματος στο δικόγραφο της προσφυγής δεν είναι σαφής, στην πραγματικότητα αναφέρεται στα έξοδα και των δύο βαθμών.

34 — Τηλεομοιοτυπία της 21ης του ίδιου μήνα.

35 — Τηλεομοιοτυπία της 10ης Μαρτίου.

36 — Τηλεομοιοτυπία της 6ης Μαΐου.

ακολουθηθεί η πλέον λογική σειρά³⁷, αρχής γενομένης από την εξέταση της σοβαρότητας της παραβάσεως, η ύπαρξη της οποίας δεν αμφισβητείται, αφού αναγνωρίστηκε με την απόφαση Schneider *IX*στη συνέχεια, πρέπει να εξεταστεί η ζημία, η οποία ακροθιγώς μόνο συζητήθηκε στο πλαίσιο της παρούσας αιτήσεως αναιρέσεως, και, τέλος, η συνάφεια μεταξύ των δύο ως άνω ζητημάτων. Ως εκ τούτου, θα εξετάσω όλους τους λόγους που προβάλλει η Επιτροπή, όπως υποχρεούμαι ως γενικός εισαγγελέας.

B. Επί των λόγων που αφορούν την κατάφωρη παράβαση κανόνα δικαίου

1. Επιχειρήματα των μερών

88. Η Επιτροπή προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι παρέβη το δεδικασμένο και την υποχρέωση αιτιολογήσεως, καθώς επίσης και ότι υπέπεσε σε σφάλματα εκτιμήσεως και παραμόρφωσε τα πραγματικά περιστατικά, διότι έκρινε, αφενός, ότι η Επιτροπή είχε «παραλείψει» να αναφέρει, στην ανακοίνωση των αιτιάσεων της 3ης Αυγούστου 2001, την αιτίαση της στηρίξεως των θέσεων της Schneider και της Legrand και, αφετέρου, ότι η αναφορά στην αιτίαση αυτή «δεν συνεπαγόταν καμία ιδιαίτερη τεχνική δυσχέρεια»³⁸.

37 — Έχει υποστηριχθεί ότι δεν είναι απαραίτητη η επιμονή σε αυτή τη μέθοδο και ότι η σειρά εξετάσεως των τριών στοιχείων της εξωσυμβατικής ευθύνης μπορεί να αλλάξει. Ruffert, M., «EG-Vertrag — Art. 288», Callies, Chr., και Ruffert, M., (επιμέλεια), *Kommentar des Vertrages über die Europäische Union und des Vertrages zur Gründung der Europäischen Gemeinschaft*, 2η έκδ., Luchterhand, Neuwied, 2002, σ. 2414. Ωστόσο, μολονότι η ερμηνεία αυτή διευκολύνει το έργο του Δικαστηρίου, δεν πιστεύω ότι συμβιβάζεται με το έργο του γενικού εισαγγελέα, ο οποίος υποχρεούται να αποφανθεί επί όλων των συζητούμενων θεμάτων.

38 — Σκέψη 155 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

89. Με τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως της κατηγορίας αυτής, η Επιτροπή προσάπτει στην αναιρεσιβαλλομένη απόφαση σφάλματα περί το δίκαιο κατά την περιγραφή του πραγματικών περιστατικών, διότι δεν έλαβε υπόψη την πολυπλοκότητα των προς ρύθμιση καταστάσεων³⁹, και παράλειψη αιτιολογήσεως, διότι απέρριψε με συνοπτικό τρόπο τους ισχυρισμούς που σκοπούσαν να αποδείξουν τη χρονική πίεση και τις τεχνικές δυσκολίες κατά τη σύνταξη της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, τους οποίους είχε προβάλει για την άμυνά της.

90. Η Schneider θεωρεί τη συλλογιστική της Επιτροπής και ως προς τους δύο λόγους, κυρίως, απαράδεκτη και, επικουρικός, αλυσιτελή και αβάσιμη, διότι επιδιώκει στην πραγματικότητα την επανεξέταση πραγματικών περιστατικών που καλύπτονται από το δεδικασμένο, στηριζόμενη σε παρατηρήσεις που δεν διατυπώθηκαν σε πρώτο βαθμό και χωρίς να εξηγεί επαρκώς σε τι συνίσταντο οι ως άνω τεχνικές δυσκολίες.

2. Ο πρώτος λόγος: εσφαλμένη ερμηνεία της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως

91. Με την επιφύλαξη των ενδεχόμενων λόγων απαραδέκτου, πρέπει να απορριφθεί ο πρώτος λόγος περί εσφαλμένης ερμηνείας της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, τα δύο σκέλη του οποίου πρέπει να εξεταστούν από κοινού.

39 — Προπαρατεθείσα απόφαση Holcim (Deutschland) κατά Επιτροπής, σκέψη 50 και εκεί παραιτιθέμενη νομολογία.

92. Με το πρώτο σκέλος του λόγου αυτού, η Επιτροπή προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι, με τη σκέψη 155 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, έκρινε ότι η γενεσιουργός αιτία της ζημίας που υπέστη η Schneider ήταν η «παράλειψη», στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, οποιασδήποτε μνείας στην αιτίαση της στηρίξεως, ενώ η απόφαση Schneider I, στη σκέψη της 445, είχε αναγνωρίσει ότι η ανακοίνωση των αιτιάσεων δεν είχε αναφερθεί στο ζήτημα της στηρίξεως των θέσεων «με επαρκή σαφήνεια και ακρίβεια».

93. Κατά την αναιρεσείουσα, από τη σύγκριση των δύο αποφάσεων προκύπτουν τρεις διαφορές που δικαιολογούν το αίτημά της να αναιρεθεί η αναιρεσιβαλλομένη απόφαση.

94. Η Επιτροπή παρατηρεί ότι, πρώτον, η ως άνω σκέψη 445 της Schneider I προϋποθέτει ότι η αιτίαση περί στηρίξεως διατυπώθηκε έστω και εμμέσως. Δεύτερον, ως εκ τούτου, η απόφαση αυτή προσάπτει στην Επιτροπή ότι δεν αναφέρθηκε ρητώς στις σχετικές οικονομικές επιπτώσεις, μολονότι προέκυπτε από την ανακοίνωση των αιτιάσεων ότι τέτοια αιτίαση απευθύνθηκε προς τη Schneider. Τρίτον, η αναιρεσείουσα παραπονείται για τις συνέπειες των σημαντικών αυτών διαφορών στο περιεχόμενο των δύο αποφάσεων, διότι, ενώ η Schneider I ανέφερε απλώς ότι το σφάλμα της Επιτροπής δεν επέτρεψε στην εταιρία να εκτιμήσει σε όλο τους το εύρος τα προβλήματα ανταγωνισμού που διαπιστώθηκαν στη γαλλική αγορά⁴⁰, η αναιρεσιβαλλομένη απόφαση συνάγει ότι, εξαιτίας της παραλείψεως αυτής, η Schneider δεν γνώριζε ότι, αν δεν πρότεινε διορθωτικά

μέτρα για τη διόρθωση των προβλημάτων αυτών, δεν θα επιτύγχανε την αναγνώριση της συγκεντρώσεως ως συμβατής με την κοινή αγορά⁴¹.

95. Η Επιτροπή εξομοιώνει τις διαφορές αυτές με νέα εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών, η οποία θεωρεί ότι προσβάλλει τα δικαιώματά της άμυνας, καθώς το Πρωτοδικείο δεν ζήτησε την άποψή της στο πλαίσιο της νέας εκτιμήσεως, παραβαίνοντας, ως εκ τούτου, το δεδικασμένο ως προς τα πραγματικά περιστατικά που είχαν αποδειχθεί με την απόφαση Schneider I, προβαίνοντας σε εσφαλμένο νομικό χαρακτηρισμό και παραμορφώνοντας τα αποδεικτικά στοιχεία.

96. Με το δεύτερο σκέλος η Επιτροπή προσθέτει στον ίδιο λόγο αναιρέσεως της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως την έλλειψη αιτιολογίας. Προσάπτει στην απόφαση αυτή ότι απέρριψε το επιχείρημα με το οποίο υποστήριξε τον δικαιολογημένο χαρακτήρα της παραλείψεως της αιτίαςεως περί στηρίξεως στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, η οποία οφειλόταν στην επείγουσα φύση της διαδικασίας συγκεντρώσεως των επιχειρήσεων, καθώς και στην πολυπλοκότητα συντάξεως εντός τέτοιου εγγράφου. Σύμφωνα, όμως, με την αναιρεσιβαλλομένη απόφαση, η μνεία της επίδικης αιτίαςεως δεν συνεπαγόταν καμιά ιδιαίτερη τεχνική δυσχέρεια, δεν απαιτούσε καμιά ειδική συμπληρωματική εξέταση που δεν θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί λόγω χρονικών περιορισμών και η έλλειψή της δεν μπορεί να αποδοθεί σε ένα τυχαίο ή ξαφνικό σφάλμα στη σύνταξη του σχετικού κειμένου⁴².

40 — Σκέψη 453 της αποφάσεως Schneider I.

41 — Σκέψη 152 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

42 — Σκέψη 155 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

97. Επομένως, εκτός του ότι, όπως ορθώς αναφέρει η γαλλική εταιρία στα υπομνήματά της αντικρούσεως και ανταπαντήσεως, ορισμένα από τα επιχειρήματα –όπως, για παράδειγμα, η παραμόρφωση των αποδεικτικών στοιχείων– δεν αποδείχθηκαν επαρκώς, αρκεί να αναφερθεί ότι ο πρώτος λόγος αναιρέσεως στηρίζεται στο σύνολό του σε εσφαλμένη ερμηνεία της αποφάσεως. Η Επιτροπή χρησιμοποιεί μια σημειολογική άσκηση για να αποδείξει ότι η βαρύτητα των όρων που χρησιμοποίησε το Πρωτοδικείο σε καθεμιά από τις αποφάσεις του οφείλεται στην πρόθεσή του να επιτείνει τις συνέπειες των πραγματικών περιστατικών που αποδείχθηκαν στην απόφαση Schneider I.

98. Επιπλέον, οι ισχυρισμοί της Επιτροπής προβάλλονται αλυσιτελώς, καθώς οι διαφορές στη διατύπωση μεταξύ της Schneider I και της νυν αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως δεν αναιρούν το γεγονός ότι η ως άνω εταιρία δεν ενημερώθηκε σαφώς από το περιεχόμενο της ανακοινώσεως των αιτιάσεων ότι της απευθυνόταν η αιτίαση της στηρίξεως θέσεων, λόγω της συγχωνεύσεως με τη Legrand η δε παράλειψη αυτή είναι ανεξάρτητη του αν η σχετική αιτίαση όντως παραλείφθηκε ή διατυπώθηκε κατά τρόπο ασαφή, δεδομένου ότι η Επιτροπή –όπως και η ίδια αναγνωρίζει– δεν διέθετε ουσιαστικά κανένα περιθώριο εκτιμήσεως για την εφαρμογή του άρθρου 18 του κανονισμού, με αποτέλεσμα η απλή παράβασή του να συνιστά κατάφωρη παράβαση⁴³.

43 — Αποφάσεις της 5ης Μαρτίου 1996, C-46/93 και C-48/93, Brasserie du Pêcheur και Factortame (Συλλογή 1996, σ. I-1029, σκέψη 55), της 4ης Ιουλίου 2000, C-352/98 P, Bergaderm και Gouril κατά Επιτροπής (Συλλογή 2000, σ. I-5291, σκέψη 43, της 10ης Δεκεμβρίου 2002, C-312/00 P, Επιτροπή κατά Camar και Tico (Συλλογή 2002, σ. I-11355, σκέψη 54), της 10ης Ιουλίου 2003, C-472/00 P, Επιτροπή κατά Fresh Marine (Συλλογή 2003, σ. I-7541, σκέψη 26), της 12ης Ιουλίου 2005, C-198/03 P, Επιτροπή κατά CEVA και Pfizer (Συλλογή 2005, σ. I-6357, σκέψη 64), και προπαρατεθείσα απόφαση Holcim (σκέψη 47). Η θεωρία έχει επισημάνει τον ρόλο-κλειδί που κατέχει το περιθώριο εκτιμήσεως κατά την εκτίμηση της σοβαρότητας της διαπραχθείσας παραβάσεως, Wilson, C., «The role of discretion in EC law on non-contractual liability», *Common Market Law Review*, τεύχος 42, 2005, σ. 686.

99. Ομοίως, πρέπει να απορριφθεί το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, σύμφωνα με το οποίο το σφάλμα στην παρουσίαση της αιτιάσεως περί στηρίξεως δικαιολογείται λόγω ελλείψεως χρόνου για την αντιμετώπιση ενός πολύπλοκου ζητήματος, καθώς η αναιρεσιβαλλομένη απόφαση διατυπώνει με ακόμη μεγαλύτερη σαφήνεια από την απόφαση Schneider I την αιτίαση που απευθύνει το Πρωτοδικείο στην Επιτροπή, εστιάζοντας στην ατυχή διατύπωση της αιτιάσεως περί στηρίξεως, την οποία το κοινοτικό όργανο «[δεν] εξέτασε με επαρκή σαφήνεια και ακρίβεια», αφού δεν την ανέφερε σαφώς στο έγγραφο αυτό⁴⁴.

100. Η ερμηνεία της αποφάσεως Schneider I από την αναιρεσιβαλλομένη απόφαση όχι μόνο δεν παραμόρφωσε τα πραγματικά περιστατικά, αλλά και συμβάλλει στην καλύτερη κατανόησή της, καθόσον επιβεβαιώνει ότι το ελάττωμα της ανακοινώσεως των αιτιάσεων δεν αφορά την εξέταση της ουσίας των προβλημάτων ανταγωνισμού, αλλά περιορίζεται στην ανύπαρκτη ή ελλιπή διατύπωση μιας συγκεκριμένης αιτιάσεως, η οποία στέρησε από την ενδιαφερομένη εταιρία την ευκαιρία να αμυνθεί ως προς το σημείο αυτό. Ως εκ τούτου, πρέπει λογικά να απορριφθούν χωρίς ιδιαίτερες εξηγήσεις οι δικαιολογίες της Επιτροπής, οι οποίες θα προβάλλονταν λυσιτελώς μόνον εάν η Επιτροπή είχε επικρίνει τα αποτελέσματα της αναλύσεως από την άποψη του ανταγωνισμού, πράγμα που δεν συνέβη, όπως προκύπτει και από την απόφαση Schneider I.

101. Δεν φαίνεται δυνατή καμιά άλλη λύση, καθώς η ταχύτητα με την οποία η Επιτροπή υποχρεούται να διεκπεραιώσει τον φάκελο

44 — Σκέψη 445 της αποφάσεως Schneider I.

που ολοκληρώνεται με την ανακοίνωση των αιτιάσεων δεν την απαλλάσσει από την υποχρέωση να μεριμνά για το λυσιτελές των επιχειρημάτων της, ιδίως όσον αφορά τα αποφασιστικά ζητήματα, συμμορφούμενη προς την υποχρέωση του άρθρου 18 του κανονισμού. Ως εκ τούτου, το Πρωτοδικείο ήταν ευλόγως σε θέση να κρίνει ότι η μεία της αιτιάσεως δεν συνεπαγόταν καμιά τεχνική δυσχέρεια και δεν απαιτούσε καμιά ειδική συμπληρωματική εξέταση.

102. Κατόπιν των ανωτέρω, θεωρώ ότι το Πρωτοδικείο δεν υπέπεσε σε νομική ή πραγματική πλάνη, δεν παραμόρφωσε τα αποδεικτικά στοιχεία και δεν παρέβη την υποχρέωση αιτιολογήσεως της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Ως εκ τούτου, προτείνω την απόρριψη του πρώτου λόγου αναιρέσεως.

3. Επί του δεύτερου λόγου αναιρέσεως

103. Η Επιτροπή προσάπτει στην αναιρεσιβαλλομένη απόφαση ότι έσφαλε κατά τον χαρακτηρισμό των πραγματικών περιστατικών, διότι δεν έλαβε υπόψη τον πολύπλοκο χαρακτήρα των προς ρύθμιση καταστάσεων, και πλημμελή αιτιολογία, διότι απέρριψε συνοπτικώς τους ισχυρισμούς που η Επιτροπή προέβαλε αμυνόμενη, προς απόδειξη των δυσκολιών που συνάντησε κατά τη σύνταξη της ανακοινώσεως των αιτιάσεων.

104. Μολονότι αναγνωρίζει ότι δεν διέθετε κανένα σχεδόν περιθώριο εκτιμήσεως κατά την εφαρμογή του άρθρου 18, παράγραφοι 1 και 3, του κανονισμού, η Επιτροπή εκτιμά ότι το Πρωτοδικείο όφειλε να λάβει υπόψη την πολυπλοκότητα των προς ρύθμιση καταστάσεων, κατά την έννοια της νομολογίας του Πρωτοδικείου⁴⁵.

105. Η Επιτροπή, επανερχόμενη στο δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, ισχυρίζεται ότι το Πρωτοδικείο έσφαλε κατά τον χαρακτηρισμό των πραγματικών περιστατικών, διότι δεν δέχθηκε ότι η αιτίαση περί στηρίξεως ενείχε ιδιαίτερη και αυξημένη δυσκολία, λόγω της πολύπλευρης αναλύσεως όλων των αγορών ηλεκτρικών συσκευών χαμηλής τάσεως σε κάθε κράτος μέλος, συμπεριλαμβανομένων των τομειακών. Στο πλαίσιο αυτό, θεωρεί ότι δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα προσεγγίσεις όπως αυτή της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η οποία, στο πλαίσιο μιας διαδικασίας τόσο πολύπλοκης όσο αυτή του σταδίου II της εξετάσεως της οικονομικής συγκεντρώσεως, απομονώνει και παρουσιάζει ως απλό το έργο της σαφούς διατυπώσεως των αιτιάσεων στην ανακοίνωση. Η Επιτροπή επιμένει σχετικώς στη χρονική πίεση υπό την οποίαν ενεργούσαν όλοι οι υπεύθυνοι για τη σύνταξη της ανακοινώσεως των αιτιάσεων της 3ης Αυγούστου 2001.

106. Η Επιτροπή προσάπτει επίσης στην αναιρεσιβαλλομένη απόφαση ότι αιτιολόγησε ελλιπώς την απόρριψη των ισχυρισμών

45 — Προπαρατεθείσες αποφάσεις Bergaderm και Goupil κατά Επιτροπής (σκέψη 40), και Holcim (Deutschland) κατά Επιτροπής (σκέψη 50).

που απεδείκνυαν ότι η εν λόγω ανακοίνωση περιλάμβανε μνεία της αιτιάσεως περί στηρίξεως.

στηρίου, δεδομένου ότι δεν υφίσταται περιθώριο εκτιμήσεως, η απλή παράβαση του άρθρου 18 του κανονισμού μπορεί να στοιχειοθετήσει ευθύνη της Επιτροπής⁴⁹.

107. Και πάλι, η λύση προκύπτει από την ορθή κατανόηση της πρωτόδικης αποφάσεως, καθώς το καθοριστικό στοιχείο για να εκτιμηθεί η «πολυπλοκότητα των προς ρύθμιση καταστάσεων» δεν είναι οι ενέργειες, η ανάλυση ή οι παρατηρήσεις οικονομικής φύσεως της Επιτροπής, αλλά η ακρόαση των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων.

108. Η επίμαχη διάταξη, η οποία πρέπει να ερμηνευθεί σύμφωνα με τις αρχές των προπαρατεθεισών αποφάσεων *Bergaderm* και *Holcim*, παρέχει στις εν λόγω εταιρίες την ευκαιρία να ακούγονται σε όλα τα στάδια της διαδικασίας μέχρι τη γνωμοδότηση της συμβουλευτικής επιτροπής, όσον αφορά τις αιτιάσεις που τους απευθύνονται⁴⁶. Επιπλέον, η ίδια διάταξη υποχρεώνει την Επιτροπή να στηρίζει τις αποφάσεις της περί ασυμβίβαστου αποκλειστικά στις αιτιάσεις επί των οποίων έχουν τοποθετηθεί οι ενδιαφερόμενοι⁴⁷.

109. Έτσι, από την αναιρεσιβαλλομένη απόφαση συνάγεται ότι τα πραγματικά περιστατικά που ασκούν επιρροή για την εκτίμηση της παραβάσεως δεν ήταν πολύπλοκα και ότι η εφαρμοστέα διάταξη δεν ήταν δύσκολο να ερμηνευθεί⁴⁸. Επομένως, σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαι-

110. Επιπλέον, οι σκέψεις 152 και 155 της πρωτόδικης αποφάσεως απέρριψαν, αν και, κατά την άποψη της Επιτροπής, πολύ συνοπτικώς, τους ισχυρισμούς περί των ιδιαίτερων τεχνικών δυσκολιών που ενέχει η σύνταξη των ανακοινώσεων αιτιάσεων. Η απόφαση αναφέρει επίσης ότι η παράλειψη της αιτιάσεως περί στηρίξεως δεν οφειλόταν σε τυχαίο ή αιφνίδιο σφάλμα στη σύνταξη, το οποίο θα μπορούσε να θεραπευθεί με μια σφαιρική εκτίμηση της ανακινώσεως των αιτιάσεων, κάνοντας ευθεία αναφορά στην έμμεση διατύπωση των αιτιάσεων αυτών που επικαλείται η αναιρεσείουσα.

111. Εν ολίγοις, δεδομένου ότι η Επιτροπή επικέντρωσε τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως στην πολυπλοκότητα των πραγματικών περιστατικών, τα οποία δεν ασκούν επιρροή κατά την εκτίμηση της στοιχειοθετήσεως της εξωσυμβατικής ευθύνης της Κοινότητας, καθώς και του κατάφωρου χαρακτήρα της παραβάσεως που αναγνωρίζει η απόφαση

49 — Το ίδιο υποστηρίζει και η θεωρία, παραδείγματος χάρι, βλ. Lenaerts, K, Arts, D., Maselis, I., *Procedural Law of the European Union*, 2η έκδ., Sweet & Maxwell, Λονδίνο, 2006, σ. 395, και Schremers, H.G., Waelbroeck, D. F., *Judicial Protection in the European Union*, 6η έκδ., Kluwer Law International, Χάγη/Λονδίνο/Νέα Υόρκη, 2001, σ. 552. Η νομολογία δέχεται μόνον ότι στις περιπτώσεις που το κοινοτικό όργανο διαθέτει περιορισμένο ή και ανύπαρκτο περιθώριο εκτιμήσεως η απλή παράβαση του κοινοτικού δικαίου μπορεί να αρκεί προς απόδειξη της υπάρξεως κατάφωρης παραβάσεως. Βλ., αντί άλλων, προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπής κατά CEVA και Pfizer (σκέψη 65).

46 — Άρθρο 18, παράγραφος 1 in fine, του κανονισμού.

47 — Άρθρο 18, παράγραφος 3, του κανονισμού.

48 — Σκέψεις 145 και 146 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

Schneider I, το Πρωτοδικείο δεν έσφαλε απορρίπτοντας τα σχετικά επιχειρήματα χωρίς περαιτέρω εξηγήσεις.

θούν βάσιμα τα συμπεράσματα αυτά και να εξεταστεί το επόμενο αναγκαίο στοιχείο για τη στοιχειοθέτηση της ευθύνης, η επέλευση της ζημίας.

112. Ως εκ τούτου, πρέπει να απορριφθεί και το επιχειρήμα περί ελλείψεως αιτιολογίας, αφού η αναιρεσιβαλλομένη απόφαση επέκρινε την ανακοίνωση των αιτιάσεων όχι διότι ανέφερε ανεπαρκώς την αιτίαση περί στηρίξεως, αλλά διότι την ανέφερε συγκαλυμμένα, στερώνοντας από τη Schneider τη δυνατότητα να κατανοήσει τη σημασία της αιτιάσεως αυτής και περιορίζοντας την ικανότητά της να αμυνθεί⁵⁰. Η έλλειψη σαφούς δηλώσεως που να επισημαίνει τη σημασία την οποία απέδιδε η Επιτροπή στην αιτίαση αυτή δεν μπορεί να δικαιολογηθεί λόγω της πολυπλοκότητας της διαδικασίας. Το Πρωτοδικείο απαίτησε απλώς από την Επιτροπή μεγαλύτερη ακρίβεια κατά τη γραπτή έκθεση των αιτιάσεων, ως απαραίτητο κριτήριο για τη διασφάλιση του δικαιώματος που αναγνωρίζεται από το άρθρο 18 του κανονισμού. Κατά συνέπεια, η αιτιολογία του Πρωτοδικείου δεν παρουσιάζει καμιά παράλειψη.

113. Συνοψίζοντας, φρονώ ότι η Επιτροπή απέτυχε να αμφισβητήσει πειστικώς τα συμπεράσματα της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως όσον αφορά την κατάφωρη παράβαση. Ως εκ τούτου, πρέπει να θεωρη-

Γ — *Επί του λόγου αναίρεσεως περί της προκληθείσας στη Schneider ζημίας*

114. Η επιθυμία μου να σεβαστώ τη λογική της αναλύσεως της εξωσυμβατικής ευθύνης μου υπαγορεύει να προχωρήσω στην εξέταση του έκτου λόγου αναίρεσεως.

115. Με τον λόγο αυτόν, η Επιτροπή προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι, αναγνωρίζοντας την ύπαρξη περιουσιακής ζημίας της γαλλικής εταιρίας, ενώ δεν του είχε ζητηθεί κάτι τέτοιο, απεφάνθη *ultra petita*. Έτσι, μολονότι η Schneider ζητούσε με το κύριο αίτημά της την αποκατάσταση της οικονομικής ζημίας που υπέστη επειδή αναγκάστηκε να πωλήσει τα στοιχεία του ενεργητικού της Legrand σε τιμή κατώτερη από αυτήν της αγοράς⁵¹, το Πρωτοδικείο δέχθηκε ότι υπέστη ζημία λόγω της μείωσης της τιμής εκχωρήσεως που αναγκάστηκε να συμφωνήσει με τον αγοραστή των στοιχείων αυτών για να μεταθέσει τον χρόνο των αποτελεσμάτων της εν λόγω εκχωρήσεως σε ημερομηνία τέτοια, ώστε οι κοινοτικές ένδικες διαδικασίες που εκκρεμούσαν να μην καταστούν άνευ αντικειμένου προτού ολοκληρωθούν⁵².

50 — Παρά τον προπαρασκευαστικό της χαρακτήρα, η νομολογία αναγνωρίζει ότι η ανακοίνωση των αιτιάσεων προσδιορίζει το αντικείμενο της κινούμενης από την Επιτροπή διοικητικής διαδικασίας, εμποδίζοντάς την έτσι να προβάλει άλλες αιτιάσεις με την απόφαση που περατώνει την οικεία διαδικασία (απόφαση της 10ης Ιουλίου 2008, C-413/06 P, Bertelsmann και Sony Corporation of America κατά Impala, Συλλογή 2008, σ. I-4951), σκέψη 63. Βλ. επίσης διάταξη της 18ης Ιουνίου 1986, 142/84 και 156/84, BAT και Reynolds κατά Επιτροπής, Συλλογή 1986, σ. 1899, σκέψεις 13 και 14).

51 — Σκέψη 86, σε συνδυασμό με τη σκέψη 260 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

52 — Σκέψη 286 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

116. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η αναιρεσιβαλλομένη απόφαση παρέβη τους κανόνες περί βάρους αποδείξεως, αφού εναπέκειτο στη Schneider να αποδείξει τη ζημία, και ότι προσέβαλε τα δικαιώματα άμυνας της Επιτροπής, καθόσον δεν επετράπη στην τελευταία να τοποθετηθεί επί της ζημίας.

117. Ο λόγος αυτός πρέπει επίσης να απορριφθεί, όπως θα εκθέσω στη συνέχεια.

118. Πρώτον, όσον αφορά την κρίση *ultra petita*, συμμερίζομαι την άποψη της γαλλικής εταιρίας ότι το Πρωτοδικείο δέχθηκε την ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας με το σύνολο των ζημιών που υπέστη η Schneider και ότι, υπ' αυτές τις συνθήκες, η ως άνω οικονομική ζημία αποτελούσε μέρος μόνον του συνολικού όγκου των απωλειών που επικαλέστηκε η εταιρία αυτή. Στο πλαίσιο αυτό, επομένως, πρέπει να αναγνωρισθεί ότι μία απόφαση που αναγνωρίζει στον ενάγοντα λιγότερα απ' όσα έχει ζητήσει (*infra petita*) δεν αντιβαίνει σε κανένα δικονομικό κανόνα.

119. Δεύτερον, η ως άνω σκέψη επιρρωννύεται επιπλέον από το γεγονός ότι η αναιρεσιβαλλομένη απόφαση έπρεπε να κρίνει μόνον το ζήτημα της υπάρξεως της ζημίας, χωρίς να υπεισέλθει στον υπολογισμό της. Υπ' αυτές τις συνθήκες, εναπέκειτο στην Επιτροπή να διατυπώσει άποψη ικανή να ανατρέψει οποιαδήποτε αναγνώριση υποχρεώσεώς της να καταβάλει αποζημίωση, ακόμη και για ποσό μικρότερο του αρχικώς αιτηθέντος από την ενάγουσα.

120. Συνεπώς, πρέπει να απορριφθούν τα επιχειρήματα περί βάρους αποδείξεως και προσβολής των δικαιωμάτων άμυνας, δεδομένου ότι δεν διαπιστώθηκε κρίση *ultra petita*, και, συνακολούθως, να απορριφθεί ο έκτος λόγος που επικαλείται η Επιτροπή με την αίτηση αναιρέσεώς της.

Δ — Επί των λόγων αναιρέσεως που αφορούν την αιτιώδη συνάφεια

121. Είναι σκόπιμη η ανακατάταξη των τριών λόγων που προβάλλει η Επιτροπή σε σχέση με την αιτιώδη συνάφεια μεταξύ της διαπραχθείσας παραβάσεως και της ζημίας που υπέστη η γαλλική εταιρία, ανάλογα με το αν αφορούν την απόλυτη άρνηση της συνάφειας αυτής⁵³, τη ρήξη της⁵⁴ ή την αντιφατική συλλογιστική του Πρωτοδικείου κατά την εκτίμηση της αιτιώδους συνάφειας, η οποία θα δικαιολογούσε την αναίρεση της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως⁵⁵.

122. Ο τελευταίος αυτός λόγος προβάλλεται ως προς τις δύο ζημίες για τις οποίες το Πρωτοδικείο αναγνώρισε με την αναιρεσιβαλλομένη απόφαση δικαίωμα αποζημίωσης στη Schneider, ενώ οι άλλοι δύο αφορούν μόνον τον υπολογισμό της οικονομικής ζημίας που προανέφερα.

53 — Πρώτο και δεύτερο σκέλος του λόγου αναιρέσεως, καθώς και πρώτος ισχυρισμός του τρίτου σκέλους του τρίτου λόγου αναιρέσεως.

54 — Λοιποί ισχυρισμοί του τρίτου λόγου αναιρέσεως και πέμπτος λόγος αναιρέσεως στο σύνολό του.

55 — Τέταρτος λόγος αναιρέσεως.

1. Ανυπαρξία αιτιώδους συνάφειας

δικείου ακριβώς διότι παραμόρφωσε τα πραγματικά στοιχεία της υποθέσεως.

α) Επί της παραμορφώσεως των πραγματικών περιστατικών και των αποδεικτικών στοιχείων (πρώτο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως)

123. Κατά πρώτον, η Επιτροπή καταγγέλλει ότι η αναιρεσιβαλλομένη απόφαση, με τις σκέψεις της 305 έως 309, παραμόρφωσε τα πραγματικά περιστατικά και τα αποδεικτικά στοιχεία, διότι δέχθηκε ότι η Schneider «υποχρεώθηκε», λόγω της αποφάσεως περί ασυμβιβάστου, να συνάψει τη σύμβαση εκχώρησεως της Legrand με τη Wendel-KKR.

124. Κατά την άποψη της αναιρεσεύουσας, από τις περιστάσεις της υποθέσεως και από τη συμπεριφορά της γαλλικής εταιρίας προκύπτει ότι η προθεσμία για τον διαχωρισμό, η οποία παρατάθηκε μέχρι τις 5 Φεβρουαρίου 2003, αρκούσε τόσο για να παραταθούν οι διαπραγματεύσεις για την πώληση της Legrand όσο και για να ζητήσει η Schneider νέα παράταση σε περίπτωση που τη χρειαζόταν, δεχόμενη έτσι την προσφορά της Επιτροπής που περιλαμβανόταν στη σκέψη 122 της αποφάσεως περί διαχωρισμού.

125. Η Schneider ζητεί να απορριφθεί ως απαράδεκτο το σκέλος αυτό του τρίτου λόγου αναιρέσεως, διότι επανέρχεται στην εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών στην οποία προέβη η αναιρεσιβαλλομένη απόφαση. Ο ισχυρισμός αυτός, όμως, πρέπει να απορριφθεί, καθώς η Επιτροπή έχει δηλώσει σαφώς ότι αναιρεσιβάλλει την απόφαση του Πρωτο-

δικείου. Ωστόσο, ούτε η σχετική επιχειρηματολογία της Επιτροπής είναι πειστική, αφού δεν διαπιστώνεται καμιά παραμόρφωση. Με τις σκέψεις που επικρίνει η Επιτροπή, το Πρωτοδικείο περιορίστηκε να εξηγήσει λογικά ότι η Schneider έπρεπε να διαχωριστεί από τη Legrand, άποψη που επιρρωννύεται από το γεγονός ότι η εκτέλεση της αποφάσεως περί διαχωρισμού δεν μπορούσε να ανασταλεί.

127. Επιπλέον, αρνούμενη να εγκαταλείψει τη συγχώνευση πριν το πέρας της δικαστικής διαμάχης ενώπιον του Πρωτοδικείου και ενώ προχωρούσαν γρήγορα οι συζητήσεις της με τον μελλοντικό αγοραστή, η Schneider ένωθε παγιδευμένη ανάμεσα στην εκπλήρωση των νομικών της υποχρεώσεων και στις προαναφερθείσες προοπτικές της δικαστικής της περιπέτειας. Θα ήταν άδικο να της καταλογιστεί η σπουδή της να συμμορφωθεί με την απόφαση περί διαχωρισμού, όταν η ίδια η Επιτροπή απαιτούσε το άμεσο τέλος της οικονομικής συγκεντρώσεως⁵⁶.

128. Δεν κατανοώ γιατί η Επιτροπή προσάπτει στην αναιρεσιβαλλομένη απόφαση ότι παραμόρφωσε τα αποδεικτικά στοιχεία αφού δεν παραμορφώθηκαν τα πραγματικά περιστατικά, παρά το γεγονός ότι τα μέρη δεν συμμερίζονται την εκ μέρους του Πρωτο-

56 — Σημείο 114 in fine της αποφάσεως περί διαχωρισμού.

κείου εκτίμηση των στοιχείων αυτών και, ειδικότερα, της εξωσυμβατικής ευθύνης που προκύπτει για την ίδια την Επιτροπή.

129. Κατά συνέπεια, το πρώτο σκέλος του τρίτου λόγου αναίρεσεως πρέπει να απορριφθεί.

β) Επί της ελλείψεως αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της ακυρότητας της απόφασης περί ασυμβιβάστου και της μειώσεως της τιμής εκχώρησεως της Legrand που προσφέρθηκε στη Wendel-KKR (δεύτερο σκέλος του τρίτου λόγου αναίρεσεως)

i) Επιχειρήματα των μερών

130. Η Επιτροπή προσάπτει στην αναιρεσιβαλλομένη απόφαση ότι προέβη σε ανακριβείς διαπιστώσεις ως προς τα πραγματικά περιστατικά, σε παραμόρφωση των πραγματικών περιστατικών και σε εσφαλμένο νομικό χαρακτηρισμό, διότι αναγνωρίζει⁵⁷ άμεση σχέση ανάμεσα στην παρανομία της απόφασεως περί ασυμβιβάστου και την εκχώρηση της Legrand σε τιμή κατώτερη από εκείνη που θα πετύχαινε η Schneider στην περίπτωση έγκυρης πωλήσεως της οποίας δεν θα είχε προηγηθεί απόφαση περί ασυμβιβάστου.

131. Η Επιτροπή στηρίζεται σε τρία είδη ισχυρισμών: πρώτον, υποστηρίζει ότι η προθεσμία εντός της οποίας η Schneider δεσμεύθηκε να μεταβιβάσει τη Legrand στη Wendel-KKR, ήτοι μέχρι τις 10 Δεκεμβρίου 2002, τάχθηκε στις 26 Ιουλίου του προηγούμενου έτους, όταν η καθής εταιρία δεν ήταν υποχρεωμένη να περιοριστεί σε μια τέτοια προθεσμία, καθώς η Επιτροπή δεν είχε κανένα πρόβλημα να παρατείνει την προθεσμία για τον διαχωρισμό πέραν της 5ης Φεβρουαρίου 2003 που είχε συμφωνηθεί αρχικώς. Επιπλέον, επισημαίνει η Επιτροπή, όταν παραιτήθηκε από τη ρήτρα καταγγελίας της στις 5 Δεκεμβρίου 2002, η Schneider είχε επίγνωση του ότι δεν είχε νομική υποχρέωση να διαχωριστεί από τη Legrand, αφού, στις 22 Οκτωβρίου 2001, το Πρωτοδικείο είχε κηρύξει άκυρες τις δύο προαναφερθείσες αποφάσεις της Επιτροπής.

132. Δεύτερον, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η εκχώρηση της Legrand οφείλεται αποκλειστικά στη βούληση της Schneider, η οποία παραιτήθηκε τόσο από το δικαίωμά της να καταγγείλει τη σύμβαση πωλήσεως, όσο και από το ενδεχόμενο αποφάσεως που θα κήρυσσε τη συγκέντρωση συμβατή με την κοινή αγορά, αφού θα μπορούσε, κατά την επανάληψη της διαδικασίας από την Επιτροπή, να είχε προτείνει διορθωτικά μέτρα για την αντιστάθμιση της στηρίξεως των θέσεων.

133. Τρίτον, η Επιτροπή εκτιμά ότι ο δικονομικός χαρακτήρας της βλαπτικής πράξεως που της καταλογίστηκε δεν επιτρέπει τη δημιουργία οποιασδήποτε αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της παραλείψεως αυτής και του είδους της ζημίας που αναγνώρισε το Πρωτοδικείο υπέρ της Schneider.

57 — Σκέψεις 311 έως 316 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

134. Η Schneider, από την πλευρά της, αποκρούει τις επικρίσεις αυτές στο σύνολό τους ως αλυσιτελείς για τον λόγο ότι δεν αφορούν την αιτιώδη συνάφεια, αλλά τον υπολογισμό των καταβληθέντων εξόδων⁵⁸ έτσι, όσον αφορά την ημερομηνία της εκχωρήσεως, αφενός, αμφισβητεί τη θέση της Επιτροπής, διότι δεν λαμβάνει υπόψη ότι η Wendel KKR δέχθηκε την αναβολή της εκχωρήσεως μόνο μέχρι τις 10 Δεκεμβρίου και ότι το γεγονός αυτό δεν μπορεί να καταλογιστεί στην ίδια⁵⁹ αφετέρου, η Schneider επιμένει ότι η εχθρική συμπεριφορά της Επιτροπής δεν της επέτρεπε να ελπίζει σε νέα ευνοϊκή απόφαση που να δέχεται τη συγχώνευση των δύο εταιριών.

135. Όσον αφορά την ημερομηνία μεταβίβασης της Legrand στον αγοραστή, η Schneider επισημαίνει ότι η Επιτροπή εσφαλμένως ταυτίζει την ημερομηνία της πραγματικής εκχωρήσεως με εκείνη της επελεύσεως της ζημίας, καθώς, κατά την άποψή της, η ζημία επήλθε με την έκδοση της αποφάσεως περί ασυμβιβάστου. Επιπλέον, αποκρούει τον ισχυρισμό ότι ο δικονομικός χαρακτήρας της παρατυπίας που προκάλεσε την ακυρότητα της αποφάσεως περί απαραδέκτου αποκλείει την αιτιώδη συνάφεια.

ii) Εκτίμηση

136. Ο εξεταζόμενος λόγος αναιρέσεως επιβάλλει τη λεπτομερή εξέταση του σκεπτικού του Πρωτοδικείου, προκειμένου να διαπιστωθεί αν όντως υφίσταται αιτιώδης συνάφεια.

137. Κατά την απόφαση του Πρωτοδικείου, αναβάλλοντας την υλοποίηση της πωλήσεως της Legrand εν αναμονή της ολοκλήρωσεως των δικών που εκκρεμούσαν με σκοπό την αναγνώριση του συμβατού της πράξεως συγκεντρώσεως με την κοινή αγορά, η Schneider αναγκάστηκε να συμφωνήσει με τη Wendel-KKR χαμηλότερη τιμή για την εκχώρηση της Legrand σε σχέση με την τιμή που θα είχε επιτύχει σε περίπτωση οριστικής πωλήσεως, αν δεν είχε εκδοθεί απόφαση περί ασυμβιβάστου που να πάσχει δύο πρόδηλα ελαττώματα⁵⁸.

138. Επομένως, η αναιρεσιβαλλομένη απόφαση συνδέει την καθυστέρηση αυτή συνάψεως της συμβάσεως μέχρι τις 10 Δεκεμβρίου 2002 με την αμοιβή για τον κίνδυνο υποτιμήσεως των στοιχείων του ενεργητικού της Legrand τον οποίο διέτρεχε η Wendel-KKR, έστω και μόνο λόγω του ενδεχομένου δυσμενούς μεταβολής της αξίας των βιομηχανικών τίτλων κατά την περίοδο μεταξύ της ημερομηνίας υπογραφής της συμβάσεως εκχωρήσεως και της υλοποιήσεώς της⁵⁹.

139. Αφού επέρριψε στη Schneider μέρος της ευθύνης για την εξέλιξη της ζημίας, το Πρωτοδικείο καταδίκασε την Επιτροπή στην καταβολή των δύο τρίτων της ζημίας που υπέστη η Schneider κατά το ποσό της μειώσεως της τιμής εκχωρήσεως της Legrand, την οποία αναγκάστηκε να προσφέρει σε αντιστάθμισμα για τη μετάθεση της προθεσμίας υλοποιήσεως της πωλήσεως της Legrand έως τις 10 Δεκεμβρίου 2002⁶⁰.

58 — Σκέψη 311 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

59 — Σκέψη 312 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

60 — Πρώτο σημείο του διατακτικού της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

140. Συμφωνώ με την Επιτροπή ότι δεν είναι αυτή η ορθή αντιμετώπιση του ζητήματος. Ειδικότερα, φρονώ ότι ο σύνδεσμος που θεμελιώνει την εξωσυμβατική ευθύνη της Επιτροπής δεν παρουσιάζει εν προκειμένω τα κατάλληλα προς τούτο χαρακτηριστικά στοιχεία, η ζημία, δηλαδή, δεν απορρέει από παράνομη πράξη κατά τρόπο ευθύ, άμεσο και αποκλειστικό⁶¹ στο πλαίσιο μιας σχέσεως αιτίου προς αιτιατό⁶².

141. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι αποφάσεις περί ασυμβιβάστου και περί διαχωρισμού ώθησαν τη Schneider να αναζητήσει μια εταιρία ικανή να αναλάβει το κόστος της αγοράς μιας επιχειρήσεως του μεγέθους της Legrand και ότι κάτι τέτοιο προϋπέθετε σύνθετες διαπραγματεύσεις, όπως διαβεβαιώνει η Schneider με το υπόμνημα ανταπαντήσεως⁶³.

142. Υπ' αυτή την έννοια, η ακύρωση των ως άνω αποφάσεων καθιστούσε περιττά τα έξοδα των διαπραγματεύσεων αυτών, αφού, αν δεν είχε εκδοθεί η απόφαση περί διαχωρισμού, η Schneider δεν θα είχε υποχρεωθεί να τα καταβάλει. Βεβαίως, η Schneider δεν ζητεί την αποκατάσταση αυτού του είδους της ζημίας, οπότε παρέλκει η εξέτασή του. Αναφέρω, ωστόσο, τα ως άνω έξοδα ως παράδειγμα των δαπανών που συνδέονται με την ακυρότητα της διοικητικής διαδικασίας που ακολούθησε η Επιτροπή ή, αν μη τι άλλο, των δαπανών που, καθόσον κατέ-

στησαν περιττές, μπορούν να θεωρηθούν ως προϊόν της παράνομης αυτής διαδικασίας.

143. Αντιθέτως, η μειωμένη τιμή πωλήσεως της Legrand που προσφέρθηκε στη Wendel-KKR, καίτοι αποτελεί προϊόν των διαπραγματεύσεων αυτών, δεν απορρέει από την ακυρότητα της πράξεως της Επιτροπής, αλλά από την ελεύθερη βούληση της Schneider κατά τη συναλλαγή με τους αντισυμβαλλομένους της. Στο πλαίσιο αυτό, η Schneider βρισκόταν σε δύσκολη θέση, λόγω της πίεσεως που της ασκούσε η Επιτροπή για να ολοκληρώσει τον διαχωρισμό, αλλά η υποχρέωση αυτή συνιστούσε ένα μόνον από τα στοιχεία που επηρέασαν την τελική διαμόρφωση της συμφωνίας με τη Wendel-KKR.

144. Με το υπόμνημα ανταπαντήσεως, η Schneider επικαλείται μια σειρά από διαφωτιστικά στοιχεία σχετικά με τις συνθήκες υπό τις οποίες καταρτίστηκε η σύμβαση εκχωρήσεως της Legrand και απαριθμεί και άλλους παράγοντες που ασκούσαν έντονη πίεση στους διαχειριστές της Schneider προκειμένου να την απαλλάξουν γρήγορα από την εταιρία με την οποία είχε προσπαθήσει να συγχωνευθεί, όπως ο ίδιος ο πρόεδρος της Legrand⁶⁴, οι μέτοχοι της Schneider, οι οικονομικοί αναλυτές και οι αγορές⁶⁵. Τα στοιχεία αυτά συμβάλλουν στο να συμπληρωθεί η εικόνα του πλαισίου εντός του οποίου συνήφθησαν οι συμβάσεις μεταξύ Schneider και Wendel-KKR, αποδεικνύοντας ότι η (τελικά παράνομη) υποχρέωση διαχωρισμού

61 — Toth, A.G., «The concepts of damage and causalita as elements of non-contractual liability», Heukels, T., και McDonnell, A., (επιμέλεια), *The Action for Damages in Community Law*, Kluwer Law International, Χάγη-Λονδίνω-Βοστώνη, 1997, σ. 192.

62 — Απόφαση της 15ης Ιανουαρίου 1987, 253/84, GAEC de la Ségaude κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (Συλλογή 1987, σ. 123, σκέψη 10).

63 — Σημείο 99 του υπομνήματος ανταπαντήσεως.

64 — Επί των διαφορών μεταξύ Schneider και Legrand ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, παραπέμπω στις σκέψεις 27, 67 και 219 επ. της αναιρεσιβαλλομένης απόφασεως.

65 — Σκέψη 100 του υπομνήματος ανταπαντήσεως.

των συγχωνευθεισών επιχειρήσεων βρισκόταν απλώς στο βάθος της εικόνας αυτής και δεν ασκούσε άμεση επιρροή στους όρους που διαπραγματεύθηκε και υπέγραψε η Schneider με τη σύμβαση πωλήσεως της Legrand. Όλες αυτές οι περιστάσεις εξηγούν πιθανώς καλύτερα τη σπουδή της Schneider να ολοκληρώσει τη συμφωνία στις 26 Ιουλίου 2002.

145. Επομένως, ήταν φυσιολογικό να επιφυλαχθεί η Schneider του δικαϊματός της να καταγγείλει τη σύμβαση με τη Wendel-KKR αναλόγως της εκβάσεως των δικών ενώπιον του Πρωτοδικείου. Εντούτοις, πέραν των στοιχείων που αναφέρθηκαν στο προηγούμενο σημείο, τίποτε δεν την ανάγκαζε να συνάψει τις εν λόγω συμβάσεις τόσο νωρίς, όπως ορθώς επισημαίνει η Επιτροπή, η οποία επιμένει ότι η προθεσμία που έληγε στις 5 Φεβρουαρίου, πέραν του ότι μπορούσε να παραταθεί, επέτρεπε την εύρεση του κατάλληλου αγοραστή.

146. Δημιουργείται έτσι η υπόνοια ότι, ενεργώντας κατ' αυτόν τον τρόπο, η Schneider είχε σκεφθεί να δώσει προτεραιότητα στη συναλλαγή με τη Wendel-KKR, παραμερίζοντας ως απλά υποθετικό ενδεχόμενο τη συνέχιση της συγχωνεύσεως. Η υπόθεση αυτή, η οποία επιρρωννύεται από τις προαναφερθείσες πιέσεις, επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι, αντί να διασώσει την οικονομική συγκέντρωση με επανάληψη του σταδίου II του ελέγχου της από την Επιτροπή μετά την ακύρωση των αποφάσεων, η Schneider προτίμησε να εκτελέσει τη σύμβαση που είχε συνάψει με την αγοράστρια εταιρία.

147. Κατά τα λοιπά, τα 180 εκατομμύρια ευρώ που θα είχε στοιχίσει στη Schneider η υπαναχώρηση από την πώληση οφείλονται αποκλειστικά στον τρόπο με τον οποίο είχε διεξαχθεί τις διαπραγματεύσεις. Δεν ενδεχόμενο να μειωθεί η αξία της περιουσίας της Legrand από την υποτίμηση της αξίας των βιομηχανικών τίτλων κατά την επίδικη περίοδο μου φαίνεται υπερβολικά αόριστο και τυχαίο για να θεμελιώσει αιτιώδη συνάφεια⁶⁶.

148. Τέλος, η Wendel-KKR δεν αγνοούσε το σκεπτικό της Schneider όταν εξέτασε τους ενδεχόμενους κινδύνους στους οποίους ήταν εκτεθειμένη καθεμιά από τις επιχειρήσεις⁶⁷, καθώς είχε πλήρη γνώση του ενδεχομένου ακυρώσεως των αποφάσεων περί ασυμβίβαστου και περί διαχωρισμού και αυτό θα έπρεπε, λογικά, να την αποθαρρύνει από την αγορά της Legrand. Ως εκ τούτου, για αποσοβήσει κάθε κίνδυνο, εξόπλισε τη σύμβαση με τις κατάλληλες ρήτρες: τη μείωση της τιμής πωλήσεως και την αποζημίωση των 180 εκατομμυρίων ευρώ σε περίπτωση καταγγελίας. Μετέθεσε, δηλαδή, τους κινδύνους στην πωλήτρια, η οποία συνήνεσε ελεύθερα.

149. Επομένως, η Schneider ανέλαβε σημαντικούς κινδύνους επιλέγοντας την οδό του άρθρου 7, παράγραφος 3, του κανονισμού. Η διάταξη αυτή αποτελεί εξαίρεση από την

66 — Απόφαση της 21ης Μαΐου 1976, 26/74, Roquette Frères κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1976, σ. 273, σκέψη 23), και προτάσεις του γενικού εισαγγελέα A. Trabucchi (σ. 694).

67 — Σχετικά με την ευθύνη των επιχειρήσεων σε θέματα κρατικών ενισχύσεων, οι αποφάσεις της 25ης Μαΐου 1978, 83/76, HNL κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1978, σ. 381, σκέψη 6), και της 19ης Μαΐου 1992, C-104/89, Mulder κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (Συλλογή 1992, σ. I-3061, σκέψη 13). Επίσης, Koenig, Ch., «Haftung der Europäischen Gemeinschaft gem. Art. 288 II EG wegen rechtswidriger Kommissionsentscheidungen in Beihilfensachen», *Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht*, τεύχος 7/2005, σ. 205.

αρχή της εκτελέσεως της συγχωνεύσεως προτού αποφανθεί σχετικώς, ρητώς ή σιωπηρώς, η Επιτροπή⁶⁸. Ως εκ τούτου, κάθε επιμελής επιχειρηματίας οφείλει να έχει επίγνωση των συνεπειών μιας αρνητικής εκτιμήσεως της συγκεντρώσεως εκ μέρους του κοινοτικού οργάνου, η οποία συνεπάγεται την έκδοση αποφάσεως περί διαχωρισμού, αφού, παρά τη διατύπωση του άρθρου 8, παράγραφος 4, του ίδιου κανονισμού («Σε περίπτωση που έχει ήδη πραγματοποιηθεί η συγκέντρωση, η Επιτροπή μπορεί να ζητήσει [...] το διαχωρισμό [...]»), στην περίπτωση του άρθρου 7, παράγραφος 3, η Επιτροπή δεν διαθέτει περιθώριο εκτιμήσεως προκειμένου να αποκαταστήσει το status quo στην αγορά, το οποίο αποτελεί και τον διακηρυγμένο σκοπό της διατάξεως αυτής⁶⁹.

150. Εν ολίγοις, εμπίπτουν στην ως άνω σφαίρα κινδύνων των εταιριών που καταφεύγουν στην εξαιρετική ρύθμιση του εν λόγω άρθρου 7, παράγραφος 3, οι φυσιολογικές μεταπτώσεις στις οποίες υπόκειται η λειτουργία τους, αφού είναι εύκολα προβλέψιμες υπό το πρίσμα της νομοθεσίας περί συγκεντρώσεων⁷⁰.

151. Μολονότι η ακύρωση των αποφάσεων περί ασυμβιβάστου και περί διαχωρισμού δεν αποτελούν «φυσιολογικά» γεγονότα, θα μπορούσαν να δικαιολογήσουν την αναγνώριση ορισμένων ζημιών, όπως, για παρά-

δειγμα, των εξόδων που προκλήθηκαν από τις διαπραγματεύσεις για την πώληση της επιχειρήσεως, όπως προαναφέρθηκε⁷¹. Ωστόσο, η αιτία της ακυρότητας έγκειται σε διαδικαστικής φύσεως σφάλμα της Επιτροπής, η θεραπεία του οποίου επιτρέπει την επανάληψη του ελέγχου της πράξεως συγκεντρώσεως, δεν πρέπει να αναγνωριστούν άλλοι είδους ζημίες, αφού ο λόγος της διαπιστωθείσας ακυρότητας δεν αφορούσε την οικονομική ανάλυση, όπως προκύπτει από την αναιρεσιβαλλομένη στην επίδικη υπόθεση απόφαση.

152. Βάσει των στοιχείων αυτών, ορθώς η Επιτροπή επισημαίνει ότι η ακύρωση για τυπικούς λόγους δεν επηρέασε την ουσία της εξεταζόμενης συναλλαγής⁷². Ως εκ τούτου, μετά τη διόρθωση του σφάλματος που αφορούσε την παράβαση του άρθρου 18 του κανονισμού, το περιεχόμενο της αποφάσεως που θα εκδιδόταν μετά την επανάληψη του σταδίου II δεν μπορούσε να προδικαστεί, καθώς θα μπορούσε να είναι θετική ή αρνητική, ανάλογα, κυρίως, με τα κατάλληλα μέτρα που θα πρότεινε η Schneider.

153. Συνοψίζοντας, φρονώ ότι, αφού η εταιρία Schneider είχε αναλάβει τόσο τους δικούς της κινδύνους όσο και, διά της συμβάσεως, τους κινδύνους της Wendel-KKR, η αναγνώριση από το Πρωτοδικείο δικαιώματος σε αποζημίωση λόγω της μειώσεως της τιμής που υποχρεώθηκε να προσφέρει η πρώτη εταιρία στη δεύτερη για να αναμείνει το πέρας των δικών που εκκρεμούσαν, καταλήγει να παρέχει στις εταιρίες που επιλέγουν την οδό του άρθρου 7, παράγραφος 3, του κανονισμού ένα είδος εγγυήσεως ή ασφάλειας για κάθε

68 — Ablasser-Neuhuber, «Artikel 7. Aufschub des Vollzugs von Zusammenschlüssen», Loewenheim, Meessen και Riesenkampff, *Kartellrecht — Band 1 Europäisches Recht — Kommentar*, C. H. Beck Verlag, Μόναχο, 2005, σ. 1192.

69 — Immenga, U., και Körber, T., «Fusionskontrollverordnung — Artikel 8. Entscheidungsbefugnisse der Kommission», Immenga και Mestmäcker, *Wettbewerbsrecht — EG/Teil 2 — Kommentar zum Europäischen Kartellrecht*, 4η έκδ., C. H. Beck, Μόναχο, 2007, σ. 673.

70 — Σχετικά με τους εγγενείς κινδύνους των οικονομικών δραστηριοτήτων, βλ. πρόσφατη απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 2008, C-47/07 P, Masdar (UK) κατά Επιτροπής (Σύλλογη 2008, σ. I-9761, σκέψεις 59 και 93).

είδους πρόσθετα έξοδα που δημιουργούνται σε περιπτώσεις παραβάσεως, ακόμη και διαδικαστικών κανόνων που δεν έχουν άμεσες συνέπειες για την οικονομική ουσία της πράξεως συγκεντρώσεως.

154. Για όλους τους προεκτεθέντες λόγους, φρονώ ότι πρέπει να γίνει δεκτός ο λόγος αναιρέσεως και να αναιρεθεί η αναιρεσιβαλλομένη απόφαση, διότι αναγνώρισε υπέρ της εταιρίας Schneider την ύπαρξη ζημίας λόγω της μειωμένης τιμής της Legrand SA την οποία αναγκάστηκε να προσφέρει η Schneider στη Wendel-KKR ως αντιστάθμισμα της μεταθέσεως της πωλήσεως για τις 10 Δεκεμβρίου 2002.

2. Επί της ρήξεως της αιτιώδους συνάφειας (τρίτος και πέμπτος λόγος αναιρέσεως)

α) Σύνοψη των επιχειρημάτων των μερών

155. Με τα υπομνήματά της, η Επιτροπή προσάπτει κατ' ουσίαν στο Πρωτοδικείο, αν και όχι με ιδιαίτερη συνοχή, πλάνη περί το δίκαιο, διότι απέρριψε τον ισχυρισμό ότι η αιτιώδης συνάφεια είχε διαρραγεί με τη συμπεριφορά της καθής η αναίρεση.

156. Αφενός, με τον τρίτο λόγο αναιρέσεως, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, παρά τον τυπικό χαρακτήρα της παραλείψεώς της, ήταν απαραίτητη η λήψη νέας αποφάσεως μετά την επανάληψη του σταδίου II, η οποία θα είχε ως αποτέλεσμα τη διάρρηξη της εν λόγω συνάφειας. Αφετέρου, υποστηρίζει ότι η προβαλλόμενη ζημία προκλήθηκε από τον καθορισμό νέας προθεσμίας για την εκτέλεση της πωλήσεως στις 10 Δεκεμβρίου και από την άρνηση της Schneider να χρησιμοποιήσει τη ρήτρα καταγγελίας της συμβάσεως αυτής⁷¹.

157. Επιπλέον, με τον πέμπτο λόγο αναιρέσεως, η Επιτροπή επισημαίνει ότι η ως άνω γαλλική εταιρία παρέβη την υποχρέωση επιμέλειας με τρεις τρόπους: πρώτον, παραλείποντας να ζητήσει λεπτομερέστερη πληροφόρηση από την Επιτροπή σχετικά με την αιτίαση περί στηρίξεως, δεύτερον, παραλείποντας να ζητήσει τη λήψη των προσωρινών μέτρων, την οποία θα μπορούσε να είχε ζητήσει πριν και μετά την ακύρωση των αποφάσεων⁷² και, τρίτον, εκτελώντας τη σύμβαση πωλήσεως της Legrand σε χρόνο κατά τον οποίο δεν υπείχε πλέον νομική υποχρέωση να απαλλαγεί από την εταιρία αυτή.

158. Η Schneider, ωστόσο, πριν αποκρούσει τα επιχειρήματα αυτά επί της ουσίας της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ζητεί να απορριφθούν ως απαράδεκτοι όλοι οι σχετικοί ισχυρισμοί της Επιτροπής, για τον λόγο ότι αποτελούν νέους ισχυρισμούς, επί των οποίων το Πρωτοδικείο δεν έχει αποφανθεί.

71 — Παραθέτει τις αποφάσεις της 19ης Σεπτεμβρίου 1985, 33/82, Murri Frères κατά Επιτροπής (Συλλογή 1985, σ. 2759, σκέψεις 37 και 38), και, *in extenso*, διάφορες σκέψεις της αποφάσεως του Πρωτοδικείου της 19ης Ιουλίου 2007, T-360/04, EG Marine κατά Επιτροπής (σκέψεις 51 έως 56 και 75 έως 77).

159. Επομένως, επειδή έχω προτείνει να γίνει δεκτός ο λόγος αναιρέσεως περί ανυπαρξίας της αιτιώδους συνάφειας, θα αναπτύξω τις ακόλουθες σκέψεις επικουρικώς, για την περίπτωση που το Δικαστήριο δεν συμμεριστεί την άποψή μου και θα ήθελε να εξετάσει επί της ουσίας τους λοιπούς λόγους αναιρέσεως.

β) Επί του παραδεκτού ορισμένων ισχυρισμών

160. Η ένσταση απαραδέκτου που προβάλλει η Schneider αφορά τον ισχυρισμό που περιέχεται στον τρίτο λόγο αναιρέσεως, με τον οποίο η Επιτροπή την κατηγορεί για αμέλεια, και το σύνολο του πέμπτου λόγου αναιρέσεως, τον οποίο εξέθεσα στο σημείο 167 των ανά χείρας προτάσεων⁷² και στις δύο περιπτώσεις, στηρίζεται στο επιχείρημα ότι πρόκειται για νέους ισχυρισμούς σε σχέση με τους προβληθέντες κατά τη συζήτηση ενώπιον του Πρωτοδικείου.

161. Κατά πρώτον, όσον αφορά τον προβαλλόμενο καινοφανή χαρακτήρα του ισχυρισμού της Επιτροπής περί αμέλειας της Schneider, στην οποία οφείλεται η ζημία, αρκεί η επισήμανση ότι η νομολογία του Δικαστηρίου δέχεται την προβολή στην κατ'αναίρεση δίκη ισχυρισμών που δεν προβλήθηκαν πρωτοδίκως, υπό τον όρο ότι προβάλλονται προς ενίσχυση λόγου που όντως προβλήθηκε πρωτοδίκως⁷².

72 — Αποφάσεις της 24ης Σεπτεμβρίου 2002, C-74/00 P και C-75/00 P, Falck και Acciaierie di Bolzano κατά Επιτροπής (Συλλογή 2002, σ. I-7869, σκέψη 178), και της 18ης Ιανουαρίου 2007, C-229/05 P, PKK και KNK κατά Συμβουλίου (Συλλογή 2007, σ. I-439, σκέψη 66).

162. Κατά δεύτερον, όσον αφορά τον πέμπτο λόγο, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, με τις σκέψεις 326 έως 335, η αναιρεσιβαλλομένη απόφαση εξέτασε το ζήτημα της ίδιας ευθύνης της Schneider για τη ζημία, τουλάχιστον κατά ένα ορισμένο μέρος. Όλα, όμως, τα επιχειρήματα που η Schneider θεωρεί απαραίτητα αναφέρονται στο ζήτημα αυτό⁷³ δεν μπορεί, επομένως, να γίνει δεκτή η ένσταση απαραδέκτου.

163. Κατά συνέπεια, η ένσταση απαραδέκτου που προβάλλει η Schneider δεν μπορεί να γίνει δεκτή και πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

γ) Επί της ουσίας

164. Τα στοιχεία για την ανάλυση της ουσίας παρέχονται από τη νομολογία του Δικαστηρίου, κατά την οποία, σε θέματα εξωσυμβατικής ευθύνης των κοινοτικών οργάνων, η μη επίδειξη διορατικότητας ή συνέσεως εκ μέρους του αιτούντος την αποζημίωση μπορεί να αλλοιώσει την αιτιώδη συνάφεια μεταξύ της παράνομης πράξεως και της ζημίας και να μειώσει⁷³, ή ακόμη και να εξαλείψει εντελώς⁷⁴, τη σχετική ευθύνη. Εντούτοις, πέρα από τις γενικότητες αυτές,

73 — Προπαρατεθείσα απόφαση Adams κατά Επιτροπής (σκέψεις 53 έως 55), και απόφαση της 27ης Μαρτίου 1990, C-308/87, Grifoni κατά ΕΚΑΕ (Συλλογή 1990, σ. I-1203, σκέψεις 16 και 17).

74 — Για παράδειγμα, αποφάσεις της 4ης Φεβρουαρίου 1975, 169/73, Compagnie Continentale France κατά Συμβουλίου (Συλλογή τόμος 1975, σ. 53, σκέψεις 22 έως 32), της 1ης Ιουλίου 1976, 58/75, Sergy κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1976, σ. 419, σκέψεις 46 και 47), της 8ης Ιουνίου 1977, 97/76, Merkur κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1977, σ. 331, σκέψη 9), και προπαρατεθείσα απόφαση Mulder κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (σκέψη 33).

οι κριθείσες διαφορές τέτοιου είδους αντιμετώπιστηκαν αναπόφευκτα κατά περίπτωση.

165. Όσον αφορά την αναιρεσιβαλλομένη απόφαση, δεν είναι κατανοητός ο πρώτος ισχυρισμός της Επιτροπής ότι η απόφαση που θα αναγνώριζε κατ' ανάγκη το συμβατό της συγκεντρώσεως με την κοινή αγορά, μετά την επανάληψη του σταδίου II, θα διερρήγγυε την αιτιώδη συνάφεια μεταξύ των ακυρωθεισών αποφάσεων και της ζημίας που υπέστη η Schneider, αν υποτεθεί ότι υπήρχε τέτοια συνάφεια. Κατά την άποψη της Επιτροπής, η νέα αυτή απόφαση θα διερρήγγυε την αιτιώδη συνάφεια, διότι, αν μεν δεχόταν το συμβατό, η Schneider δεν θα ήταν υποχρεωμένη να πωλήσει τη Legrand, σε αντίθετη περίπτωση, η νέα απόφαση θα είχε αποτρέψει την πρόκληση της ζημίας.

166. Δεν μπορεί να γίνει δεκτή η άποψη της Επιτροπής, η οποία, όπως επισημαίνει η Schneider με το υπόμνημα αντικρούσεως, ρέπει προς τη σοφιστεία. Εν πάση περιπτώσει, η συλλογιστική της είναι αλυσιτελής, αφού, μετά την εκχώρηση της Legrand στη Wendel KKR, η υπόθεση στην οποία στηρίζεται δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ. Ως εκ τούτου, πρέπει να απορριφθεί, διότι κρίνονται εν προκειμένω τα πραγματικά και όχι τα φανταστικά περιστατικά.

167. Την ίδια αντιμετώπιση προβλέπω και για το πρώτο σκέλος του πέμπτου λόγου αναιρέσεως, που αφορά την έλλειψη επιμέλειας εκ μέρους της Schneider, για τον λόγο

ότι δεν ζήτησε από την Επιτροπή να της παράσχει περισσότερες διευκρινίσεις όσον αφορά την αιτίαση περί στηρίξεως⁷⁵ με τον λόγο αυτόν, η Επιτροπή επιδιώκει να μεταθέσει στη γαλλική εταιρία την έλλειψη ακρίβειας που επέδειξε κατά τη σύνταξη της ανακοινώσεως των αιτιάσεων. Το σόφισμα αυτό, όμως, είναι υπερβολικά προφανές για να περάσει απαρατήρητο και, επομένως, ο εν λόγω ισχυρισμός πρέπει να απορριφθεί.

168. Με το δεύτερο σκέλος του πέμπτου λόγου, στηριζόμενη σε ορισμένες αποφάσεις του Πρωτοδικείου⁷⁵, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η αιτιώδης συνάφεια διεκόπη, διότι η Schneider παραιτήθηκε από τα προσωρινά μέτρα που θα μπορούσε να έχει ζητήσει είτε πριν είτε μετά την ακύρωση των αποφάσεων.

169. Ωστόσο, από τα πραγματικά περιστατικά που αποδείχθηκαν⁷⁶ προκύπτει ότι η γαλλική εταιρία υπέβαλε, μαζί με την προσφυγή ακυρώσεως, αίτηση προσωρινών μέτρων με αίτημα την αναστολή εκτελέσεως της αποφάσεως περί διαχωρισμού⁷⁶ επιπλέον, η μεταγενέστερη παραίτησή της από τη σχετική διαδικασία οφείλεται σε δύο ταυτόχρονα γεγονότα: αφενός, στην αποδοχή του αιτήματός της για την εκδίκαση της υποθέσεως T-310/01 σύμφωνα με την ταχεία διαδικασία και, αφετέρου, στην παράταση μέχρι τις 5 Φεβρουαρίου 2003 της προθεσμίας που της είχε θέσει η Επιτροπή για τον διαχωρισμό της από τη Legrand.

75 — Αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 28ης Ιανουαρίου 1999, T-230/95, BAI κατά Επιτροπής (Συλλογή 1999, σ. II-123, σκέψη 36), και FG Marine κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα (σκέψη 74).

76 — Σκέψεις 50 έως 52 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

170. Στο πλαίσιο αυτό, παρά τα όσα υποστηρίζει η Επιτροπή, η Schneider ενήργησε με τη δέουσα επιμέλεια, αφού, κατ' αυτόν τον τρόπο, είχε επιτύχει ουσιαστικά το ίδιο αποτέλεσμα με εκείνο που θα της είχαν αποδώσει τα προσωρινά μέτρα: έλυσε ταχύτατα το ζήτημα του κύρους των αποφάσεων που είχε προσβάλει και, ανεξάρτητα από την εξέλιξη των διαφορών αυτών, διέυρνε το χρονικό περιθώριο των χειρισμών της για να προχωρήσει στην εκχώρηση της Legrand.

171. Κατά συνέπεια, η συμπεριφορά της Schneider υπό τις περιστάσεις αυτές δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως αμελής, ούτε ικανή να διαρρήξει την εξεταζόμενη αιτιώδη συνάφεια. Επομένως, η άποψη της Επιτροπής πρέπει να απορριφθεί.

172. Τέλος, λόγω της αντικειμενικής τους συνάφειας, πρέπει να εξεταστούν από κοινού το τρίτο σκέλος του πέμπτου λόγου, περί του ότι η Schneider προέβη στην πώληση της Legrand όταν δεν είχε πλέον νομική υποχρέωση να χωριστεί από την εταιρία αυτή, και η αιτίαση της Επιτροπής σχετικά με την παράταση της προθεσμίας πωλήσεως μέχρι τις 10 Δεκεμβρίου 2002 και την παραίτηση της Schneider από τη χρήση της ρήτρας καταγγελίας της σχετικής συμβάσεως κατά το αναιρεσίον κοινοτικό όργανο, όλες αυτές οι περιστάσεις ευνόησαν την επέλευση της ζημίας για την οποία ζητείται αποζημίωση, με αποτέλεσμα τη διάρρηξη της αιτιώδους συνάφειας.

173. Η Schneider υποστηρίζει ότι την απόφαση για την πώληση τής ενέπνευσαν δύο κίνητρα: το πρώτο ήταν η συμμόρφωσή της προς την υποχρέωση διαχωρισμού από τη Legrand και το δεύτερο ήταν η αποφυγή του κινδύνου, μετά την ακύρωση των αποφάσεων, νέας αρνητικής αποφάσεως, καθώς γνώριζε την άτεγκτη θέση της Επιτροπής κατά τη δεύτερη διαδικασία ελέγχου της συγχωνεύσεως.

174. Για τους λόγους που θα εκθέσω στη συνέχεια, οι ισχυρισμοί αυτοί πρέπει να γίνουν δεκτοί, καίτοι, επαναλαμβάνω, επικουρικά, καθώς έχω ήδη δηλώσει την πεποίθησή μου ότι δεν υφίσταται καμιά αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της παραβάσεως και της προβαλλόμενης ζημίας.

175. Κατά την εκτέλεση της συμβάσεως εκχώρησεως της Legrand, στις 10 Δεκεμβρίου 2002, η Schneider δεσμευόταν μόνον από τη σύμβασή της, καθώς οι αποφάσεις περί ασυμβιβάστου και περί διαχωρισμού είχαν ακυρωθεί από το Πρωτοδικείο στις 22 Οκτωβρίου του ίδιου έτους. Επομένως, ακόμη και αν θεωρηθεί ότι η εν λόγω σύμβαση ήταν προϊόν της συμμορφώσεως προς τη νομική υποχρέωση που κηρύχθηκε άκυρη, η πώληση πραγματοποιήθηκε ως προϊόν της ελεύθερης βουλήσεώς της, το οποίο επιτάχυνε το πέρας

της διαδικασίας ελέγχου της συγκεντρώσεως, υπό όρους που αποτέλεσαν αντικείμενο διαπραγματεύσεων με τον αγοραστή και επί των οποίων η Επιτροπή δεν ασκούσε καμιά επιρροή.

αναγνώριση εξωσυμβατικής ευθύνης της Κοινότητας για το ποσό της ρήτρας καταγγελίας θα ήταν πολύ πιο εύλογη και περισσότερο σύμφωνη με την εικόνα της καταστάσεως.

176. Επιπλέον, πέραν του ότι η Schneider μπορούσε τότε να ελπίζει σε θετική απόφαση της Επιτροπής μετά το πέρας της νέας διαδικασίας ελέγχου, αφού είχε πλέον την ευκαιρία να προτείνει μέτρα για την αντιστάθμιση της στηρίξεως των θέσεων, την οποία και αποποιήθηκε σιωπηρώς με την πώληση της Legrand, το γεγονός ότι αγνόησε τη ρήτρα καταγγελίας αποτελεί ένδειξη ότι δεν ενήργησε με επιμέλεια.

178. Επομένως, φρονώ ότι προβαίνοντας στην πώληση ενώ δεν είχε νομική προς τούτο υποχρέωση και μην ενεργώντας με την απαιτούμενη επιμέλεια, η Schneider διέρρηξε την αιτιώδη συνάφεια μεταξύ παραβάσεως και ζημίας και, για τον λόγο αυτόν, προτείνω να γίνει, επικουρικός, δεκτός ο πέμπτος λόγος αναιρέσεως.

177. Υπό τις περιγραφείσες συνθήκες, αν υποθεθεί ότι η Schneider εξακολουθούσε να επιθυμεί τη συγχώνευση με τη Legrand⁷⁷, θα ήταν λογικότερο να υπαναχωρήσει από τη σύμβαση εκχωρήσεως επικαλούμενη την εν λόγω ρήτρα για να μειώσει την προβαλλόμενη ζημία, αφού το ποσό των 180 εκατομμυρίων ευρώ δεν μπορεί να συγκριθεί με το ποσό των σχεδόν 1700 εκατομμυρίων ευρώ που ζητεί ως αποζημίωση. Μια αγωγή για την

3. Επί του λόγου που στηρίζεται στην αντιφατική αιτιολογία

179. Με τον τέταρτο λόγο αναιρέσεως, η Επιτροπή επικρίνει τις αντιφάσεις στο σκεπτικό της αποφάσεως του Πρωτοδικείου, λόγω της ασυνέπειας που παρουσιάζει, αφενός, η άρνηση της αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της παραβάσεως που προκάλεσε την ακύρωση των δύο αποφάσεων και της

77 — Παραπέμπω στα σημεία 146 επ. των ανά χείρας προτάσεων.

προβαλλόμενης ζημίας (στις σκέψεις 260 έως 286), και, αφετέρου, η παραδοχή της υπάρξεως τέτοιας συνάφειας με την αναγνώριση των δύο ειδών ζημιών που αναγνωρίστηκαν υπέρ της Schneider (στη σκέψη 288).

180. Προς απάντηση της αιτιάσεως αυτής, αρκεί να αναφερθεί ότι η πρώτη από τις αναλύσεις που μνημονεύει η Επιτροπή αναφέρεται στην ως άνω αιτιώδη συνάφεια όσον αφορά τη συνολική απώλεια της αξίας των στοιχείων του ενεργητικού της Legrand μεταξύ της αγοράς και της πωλήσεώς της τον Δεκέμβριο του 2002, ενώ ο δεύτερος αναφέρεται στις απώλειες τις οποίες υπέστη, κατά το Πρωτοδικείο, η γαλλική εταιρία. Δεν διαπιστώνεται, επομένως, καμιά αντίφαση στο σκεπτικό της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως και, κατά συνέπεια, και ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

Ε — Επί του εβδόμου λόγου αναιρέσεως

181. Επικουρικός, η Επιτροπή ζητεί την ανάρτηση της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, διότι αναγνώρισε στη Schneider τόκους υπερημερίας από την ημερομηνία εκκαθαρίσεως της υλικής ζημίας, στις 10 Δεκεμβρίου 2002, μέχρι την ημερομηνία αποπληρωμής του ποσού της αποζημιώσεως.

182. Δεδομένου ότι προτείνω την ανάρτηση της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως λόγω ανυπαρξίας αιτιώδους συνάφειας και, επικουρικός, λόγω διαρρήξεως της συνάφειας αυτής, παρέλκει η εξέταση των επιχειρημάτων στα οποία στηρίζεται ο έβδομος λόγος αναιρέσεως, καθώς αφορούν μόνον τη ζημία που, σύμφωνα με την ανάλυσή μου, δεν υφίσταται.

VII — Επί της ουσίας

183. Το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 61 του Οργανισμού του Δικαστηρίου παρέχει στο Δικαστήριο τη δυνατότητα, σε περίπτωση που αναιρέσει την απόφαση του Πρωτοδικείου, είτε να αποφανθεί το ίδιο οριστικά επί της διαφοράς, εφόσον είναι ώριμη προς εκδίκαση, είτε να την αναπέμψει προς εκδίκαση στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο. Μία από τις περιπτώσεις στις οποίες μπορεί να εφαρμοστεί η πρώτη από τις δύο δυνατότητες που παρέχει η διάταξη αυτή είναι η περίπτωση του σφάλματος *in iudicando*, υπό την προϋπόθεση ότι η έκθεση των πραγματικών περιστατικών είναι πλήρης και επαρκής για να εκδοθεί απόφαση και ότι δεν χρειάζεται να προσκομιστούν άλλες αποδείξεις. Αυτό το κριτήριο ακολουθεί συνήθως το Δικαστήριο, αν και δεν συνηθίζει να αναφέρει τους λόγους που το οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η ωριμότητα της υποθέσεως του επιτρέπει να την κρίνει το ίδιο⁷⁸.

⁷⁸ — Συνήθως, περιορίζεται να διαπιστώσει πολύ λακωνικά ότι αυτό ισχύει στη συγκεκριμένη περίπτωση. Βλ. απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 2000, C-432/98 P και C-433/98 P, Συμβούλιο κατά Chvatal κ.λπ. (Συλλογή 2000, σ. I-8535, σκέψη 37), της 9ης Ιανουαρίου 2003, C-76/00, Petrotub και Republica κατά Συμβουλίου (Συλλογή 2003, σ. I-79, σκέψη 93), και της 18ης Ιουλίου 2007, C-326/05 P, Industrias Químicas del Vallés κατά Επιτροπής (Συλλογή 2007, σ. I-6557, σκέψη 71).

184. Το Δικαστήριο θα έπρεπε να αποφαίνεται επί της ουσίας όταν προκύπτει από τον φάκελο της υποθέσεως ότι η διαφορά είναι ώριμη προς εκδίκαση⁷⁹, σύμφωνα με τη βούληση του κοινοτικού νομοθέτη, ο οποίος οραματίστηκε ένα σύγχρονο αναιρετικό δικαστήριο, με ευρύτατη ελευθερία να εκδίδει αναιρετικές αποφάσεις όταν το θεωρεί σκόπιμο⁸⁰.

VIII — Επί των εξόδων των δύο βαθμών

186. Η λύση που προτείνω δεν συνεπάγεται την καταδίκη της Schneider στην καταβολή όλων των δικαστικών εξόδων, διότι η Επιτροπή ηττήθηκε όσον αφορά ορισμένους από τους ισχυρισμούς της, έστω και αν δεν ήταν οι πλέον σημαντικοί.

185. Στην υπό κρίση υπόθεση δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το ζήτημα που υποβλήθηκε στην κρίση του Δικαστηρίου με την αίτηση αναιρέσεως είναι αυστηρώς νομικού χαρακτήρα. Το Πρωτοδικείο, παρά το γεγονός ότι περιόρισε τη συζήτηση στο ζήτημα της υπάρξεως της ζημίας, χωρίς να υπεισέλθει στον υπολογισμό της, παρέπεμψε το έργο αυτό, το οποίο παρουσιάζεται πολύπλοκο στο πλαίσιο της διαφοράς, σε μεταγενέστερη διαδικασία κατά το στάδιο της εκτελέσεως της απόφασεως. Θα ήταν αντίθετο προς την οικονομία της δίκης να αναπεμφθεί η υπόθεση στο Πρωτοδικείο, προκειμένου αυτό να προβεί ουσιαστικά μόνο στον υπολογισμό του ποσού που οφείλει η Επιτροπή ως αποζημίωση για τη μόνη ζημία που οφείλει να αποκαταστήσει. Δεν υπάρχει κανένας λόγος να μην αναλάβει το έργο αυτό το Δικαστήριο, όπως το έχει πράξει στο παρελθόν⁸¹, εμπνεόμενο από τη μέθοδο που προβλέπεται στην αναιρεσιβαλλομένη απόφαση.

187. Δεδομένου ότι το Πρωτοδικείο επιφυλάχθηκε ως προς τα δικαστικά έξοδα και ότι προτείνω να κριθεί από το Δικαστήριο το ζήτημα του υπολογισμού της ζημίας της Schneider λόγω των εξόδων στα οποία υποβλήθηκε για τη συμμετοχή της στην επανάληψη της διαδικασίας ελέγχου της πράξεως συγκεντρώσεως, πρέπει το Δικαστήριο να αποφανθεί ως προς τα δικαστικά έξοδα τόσο του πρώτου βαθμού όσο και της κατ' αναίρεση δίκης.

79 — Βλ. Héron, J., *Droit judiciaire privé*, Montchrétien, Παρίσι, 1991, σ. 517, καθώς και Vincent J., και Guinchard, S., *Procédure civile*, Dalloz, Παρίσι, 1994, σ. 922.

80 — Nieva Fenoll, J., *El recurso de casación ante el Tribunal de Justicia de las Comunidades Europeas*, Bosch, Βαρκελώνη, 1998, σ. 430.

81 — Αποφάσεις της 4ης Οκτωβρίου 1979, 238/78, Ireks-Arkady κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1979/II, σ. 454), Adams κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, της 26ης Ιουνίου 1990, C-152/88, Sofrimport κατά Επιτροπής (Συλλογή 1990, σ. I-2477), και Mulder κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, προπαρατεθείσα.

188. Συναφώς, η ορθή εκτίμηση των στοιχείων της διαφοράς στο σύνολό τους υπαγορεύει την καταδίκη της εταιρίας Schneider στα δύο τρίτα των εξόδων της Επιτροπής και για τους δύο βαθμούς.

IX — Πρόταση

189. Κατόπιν των ανωτέρω, προτείνω στο Δικαστήριο:

- 1) να αναιρέσει την απόφαση του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 11ης Ιουλίου 2007, στην υπόθεση T-351/03, Schneider Electric κατά Επιτροπής, καθόσον καταδίκασε την Ευρωπαϊκή Κοινότητα να αποζημιώσει τη Schneider Electric SA κατά τα δύο τρίτα των ζημιών που υπέστη κατά το ποσό της μείωσης της τιμής εκχωρήσεως της Legrand SA, την οποία η Schneider Electric αναγκάστηκε να συμφωνήσει με τον εκδοχέα σε αντιστάθμισμα για τη μετάθεση της προθεσμίας υλοποιήσεως της πωλήσεως της Legrand έως τις 10 Δεκεμβρίου 2002~~ⓧ~~
- 2) να ακυρώσει επίσης τα σημεία 5 έως 10 το διατακτικού της εν λόγω αποφάσεως, με τα οποία διατάσσεται η διεξαγωγή πραγματογνωμοσύνης για τον υπολογισμό της ζημίας αυτής και η καταβολή τόκων υπερημερίας~~ⓧ~~
- 3) να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως κατά τα λοιπά~~ⓧ~~
- 4) να διατάξει τα μέρη να διαβιβάσουν στο Δικαστήριο εντός προθεσμίας τριών μηνών από την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεώς του, την κατά κοινή συμφωνία εκτίμησή τους ως προς το ποσό των εξόδων στα οποία αναγκάστηκε να υποβληθεί η Schneider Electric SA προκειμένου να συμμετάσχει στην επανάληψη της διαδικασίας ελέγχου της πράξεως συγκεντρώσεως που έλαβε χώρα μετά την έκδοση των αποφάσεων του Πρωτοδικείου της 22ας Οκτωβρίου 2002, T-310/01 και T-77/02, Schneider Electric κατά Επιτροπής~~ⓧ~~

- 5) σε περίπτωση μη επιτεύξεως συμφωνίας, να διατάξει τα μέρη να υποβάλουν στο Δικαστήριο, εντός της ίδιας προθεσμίας τα αιτήματά τους, συνοδευόμενα από συγκεκριμένα αριθμητικά στοιχεία
- 6) να καταδικάσει την επιχείρηση Schneider Electric στα δύο τρίτα των εξόδων στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή στην κατ' αναίρεση δίκη και στον πρώτο βαθμό, καθώς και στα δικά της έξοδα και των δύο δικών.